

JÄRFÄLLA KOMMUN

Dnr Son 2016/435

Beslut i socialnämnden 2016-12-15

Riktlinjer

**för myndighetsutövning,
öppen verksamhet och avgifter inom
äldreomsorg och funktionshinder**

Reviderad av:

Jenny Järf
Utredare

Innehåll

DEL 1. INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Definitioner	5
1.3 Värdegrund för äldre	5
1.4 Åtaganden för personer under 65 år	6
1.5 Anhörigstöd.....	6
1.5.1 Anhörigportalen.....	6
1.5.2 Anhörigkonsulent	6
1.5.3 Insatser till den enskilde som avlastar den anhörige	7
1.6 Öppen verksamhet.....	7
1.6.1 Anhörigkonsulent	7
1.6.2 Demensspecialist.....	7
1.6.3 Personligt ombud.....	7
1.6.4 Volontärverksamhet	8
1.6.5 Mötesplatser och träffpunkter för äldre	8
1.6.6 Öppen träffpunkt socialpsykiatri	8
1.6.7 Fixartjänst – förebygga fallskador.....	8
1.6.8 Uppsökande verksamhet.....	9
1.7 Kommunens ansvar	9
1.7.1 Omsorg och stöd till enskilda	9
1.7.2 Barnperspektivet.....	9
1.7.3 Synpunkter och klagomål	10
1.7.4 Anmälningsskyldighet.....	10
1.7.5 Kontrollskyldighet.....	10
1.7.6 Rapporteringsskyldighet.....	10
1.7.7 Hälso- och sjukvårdsansvar	11
1.7.8 Personuppgifter	11
1.7.9 Sekretess och tystnadsplikt.....	11
1.8 Kundval	11
1.9 Utförarens ansvar	11
1.10 Gemensamt ansvar i hemmet.....	12
1.11 Föräldraansvar.....	12
1.12 Styrdokument	12
1.12.1 Exempel på lagar och förarbeten som styr verksamheten	12
1.12.2 Exempel på föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen	13
1.12.3 Exempel på överenskommelser.....	13
1.12.4 Exempel på styrdokument antagna av socialnämnden	13

1.12.5	Andra styrdokument	14
1.13	Skillnader SoL och LSS	14
1.14	Individens behov i centrum	14
1.14.1	Äldres behov i centrum	14
1.14.2	Bakgrund och syfte.....	14
1.14.3	Metod.....	15
1.14.4	Mål.....	15
1.15	Handlägningsprocessen.....	15
1.15.1	Förenklad biståndshandläggning	16
1.16	Uppföljning och omprövning av beviljade insatser.....	16
1.17	Rätten att överklaga.....	16
DEL 2.	STÖD ENLIGT SOL.....	17
2.1	Socialtjänstens mål	17
2.2	Rätten till insatser	17
2.2.1	Målgrupp	17
2.2.2	Kvalitetsnivå.....	17
2.2.3	Behovsbedömning	17
2.3	Insatser enligt SoL.....	18
2.3.1	Hemtjänst (hjälp i hemmet), 4 kap 1 § SoL.....	18
2.3.2	Avlösning (avlösarservice), 4 kap 1 § SoL.....	23
2.3.3	Ledsagning (ledsagarservice), 4 kap 1 § SoL.....	23
2.3.4	Hemtjänst i form av ”Trygg hemgång”	24
2.3.5	Särskilt boende, 4 kap 1 § SoL.....	24
2.3.6	Dagverksamhet, 4 kap 1 § SoL.....	31
2.3.7	Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning, 4 kap 1 § SoL... 33	
2.3.8	Boendestöd, 4 kap 1 § SoL.....	34
2.3.9	Kontaktperson, 4 kap 1 § SoL	34
2.3.10	Korttidsvistelse för barn och unga med funktionsnedsättningar, 4 kap 1 § SoL.. 35	
2.3.11	Korttidstillsyn för skolgång över 12 år i anslutning till skoldagen samt under lov, 4 kap 1 § SoL	36
2.3.12	Omvårdnadsbidrag, 4 kap 2 § SoL	37
2.3.13	Turbunden resa, 4 kap 1 § SoL.....	37
2.3.14	Trygghetslarm, 4 kap 1 § SoL	38
2.3.15	Digital natttillsyn – nattkamera, 4 kap 2 § SoL.....	38
2.3.16	Ansökan från personer som vill flytta till Järfälla kommun, 2 kap 8 § SoL.....	38
2.3.17	Samordnad individuell plan, SIP, 1kap 7 § SoL.....	39
DEL 3.	STÖD ENLIGT LSS	40
3.1	Mål	40
3.2	Värdegrund.....	40

3.3	Rätten till insatser	40
3.3.1	Målgrupp	40
3.3.2	Kvalitetsnivå.....	41
3.3.3	Behovsbedömning	41
3.3.4	Insatser enligt LSS.....	42
DEL 4.	STÖD ENLIGT LAGARNA FÖR FÄRDTJÄNST OCH RIKSFÄRDTJÄNST	56
4.1	Färdtjänst	56
4.2	Riksfärdtjänst.....	56
DEL 5.	AVGIFTER	58
5.1	Inledning.....	58
5.2	Avgifter inom SoL.....	58
5.2.1	Lagstiftning	58
5.2.2	Avgiftsberäkning	59
5.2.3	Reducering av avgift vid avsägning och frånvaro	63
5.2.4	Dubbla boendekostnader vid flytt till särskilda boenden	63
5.2.5	Hyra eller avgift för hyra i särskilt boende eller bostad med särskild service	64
5.3	Avgifter inom LSS	64
5.3.1	Lagstiftning	64
5.3.2	Avgifter med mera.....	66

DEL 1. INLEDNING

1.1 Syfte

Riktlinjerna i detta dokument är avsedda att fungera som socialnämndens styrdokument för handläggare som utreder och fattar delegationsbeslut inom socialförvaltningens avdelning för äldreomsorg och funktionshinder. Riktlinjerna gäller även öppna verksamheter som inte kräver biståndsbeslut.

Riktlinjerna ska också tjäna som information till allmänheten om vilket stöd som finns att ansöka om i Järfälla för äldre och personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning samt om de öppna verksamheter som erbjuds. Innehållet i detta dokument utgör en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få sin ansökan prövad utifrån sina individuella förutsättningar.

Riktlinjerna grundar sig på socialtjänstlag (2001:453), SoL, lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och lag (1997:735) om riksfärdtjänst, annan aktuell lagstiftning, rättspraxis, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, socialnämndens tidigare riktlinjer samt på lokala avtal och överenskommelser.

Inom funktionshinderområdet ingår socialpsykiatri, barn/unga och vuxna 0-64 år samt personer 65 år och äldre som har insatser enligt LSS eller bor på särskilt boende inom socialpsykiatrin. Äldreomsorgen har ansvar för stöd och service till personer 65 år och äldre.

Med utgångspunkt från riktlinjerna har mera detaljerade anvisningar och rutiner för handläggning arbetats fram inom avdelningen för äldreomsorg och funktionshinder. Dessa utgör interna arbetsdokument som avser att effektivisera handläggningen och säkerställa enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet för den enskilde.

1.2 Definitioner

Den person som ansökt om insats benämns *den enskilde*. Ibland innefattas *legal företrädare* i den definitionen. Legal företrädare är en person som har laglig rätt att företräda en enskild som är 18 år eller äldre: god man, förvaltare eller fullmaktsinnehavare. För personer som är under 18 år avses barnets/den unges vårdnadshavare eller förmyndare.

Begreppet *särskilt boende* avser äldreboenden, korttidsboenden och gruppboendestäder för personer med omfattande omvårdnadsbehov, demenssjukdom eller psykisk funktionsnedsättning. Med uttrycket *bostad med särskild service* menas boenden för personer med utvecklingsstörning, förvärdad hjärnskada, autism och autismliknande tillstånd.

1.3 Värdegrund för äldre

Den nationella värdegrunden för personer över 65 år återfinns i 5 kap 4 § SoL: ”Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.” Järfälla kommun har även en lokal värdegrund inom äldreomsorgen. Den lokala värdegrunden utgår från den nationella värdegrundens värdeord. Den ska genomsyra all äldreomsorg i kommunen.

Utifrån värdegrund och inhämtade synpunkter från handläggare, utförare och pensionärsföreningarna i Järfälla har lokala värdighetsgarantier skapats, vilka ska följas av alla utförare och handläggare. <http://www.jarfalla.se/omsorg--stod/information-till-utforare/styrdokument-och-dokumentation-for-utforare.html>

1.4 Åtaganden för personer under 65 år

Socialnämnden har ett antal åtaganden som handlar om vilka kvalitetskrav personer under 65 år kan ställa på beviljade insatser. Dessa åtaganden avser insatserna korttidsvistelse, bostad med särskild service, daglig verksamhet och individuell plan.

<http://www.jarfalla.se/kommun--politik/kvalitet-och-utveckling/kommunens-ataganden/socialnamndens-atagande.html>

1.5 Anhörigstöd

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för personer som vårdar eller ger stöd till en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder”. (5 kap 10 § SoL)

Exempel på grupper som det kan handla om:

- Föräldrar och syskon till barn och ungdomar med funktionsnedsättningar
- Föräldrar och syskon till vuxna personer med utvecklingsstörning och autism
- Make/sambo och barn till personer som drabbats av stroke, demens, traumatiska hjärnskador eller svåra kroniska sjukdomar
- Make/sambo, barn och föräldrar till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Med anhörigstöd menas olika former av insatser, främst i den enskildes hemmiljö, som syftar till att fysiskt, psykiskt eller socialt underlätta den anhöriges situation. Socialnämnden erbjuder stöd dels genom anhörigportalen, kontakt med anhörigkonsulent samt demensspecialist och dels genom konkreta insatser till den enskilde som ger en avlastande effekt för anhöriga.

1.5.1 Anhörigportalen

Som en del i stödet till anhöriga har Järfälla kommun i samarbete med lokala föreningar och organisationer skapat anhörigportalen. Portalen anger länkar till olika stödjande funktioner och aktiviteter för anhöriga.

<http://www.jarfalla.se/underwebbar/anhorigportalen/valkommen-till-anhorigportalen.html>

1.5.2 Anhörigkonsulent

Kommunen har en anhörigkonsulent som arbetar med inriktning mot äldreomsorgen och funktionshinderområdet. Anhörigkonsulenten är till för den som vårdar, stöttar eller på annat sätt regelbundet hjälper någon i sin närhet som behöver stöd i vardagen.

Anhörigkonsulenten kan

- ge råd och stöd utifrån aktuella behov
- erbjuda träffpunkt för personer som har en liknande situation i exempelvis anhörigcirkel eller anhöriggrupp
- hjälpa till att förmedla kontakter till handläggare, frivilligorganisationer, med flera
- förmedla friskvårdskort till personer som ger stöd till anhöriga

<http://www.jarfalla.se/underwebbar/anhorigportalen/valkommen-till-anhorigportalen/stod-till-din-narstaende/jarfalla-hemstod/anhorigkonsulent.html>

1.5.3 Insatser till den enskilde som avlastar den anhörige

Nedanstående insatser för den enskilde inrymmer även anhörigstöd. Se närmare beskrivning av insatserna under rubrikerna *Insatser* i avsnitten *1. Stöd enligt SoL* och *2. Stöd enligt LSS*.

- Avlösarservice – tillfällig avlösning för anhöriga för deltagande i anhörigcirkel och/eller i samtal som erbjuds i anslutning till uppsökande verksamhet. (SoL)
- Avlösarservice – annan tillfällig avlösning för anhöriga. (SoL eller LSS)
- Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning – avlastning för anhöriga. Kan även ges som förlängd dag så att anhöriga kan fylla sin arbetstid. (LSS)
- Dagverksamhet för äldre – kan beviljas med syfte att avlasta anhöriga. (SoL)
- Korttidsboende/korttidsvistelse för den enskilde – avlastning för anhöriga. (SoL eller LSS)
- Korttidsvistelse för barn och ungdomar med funktionsnedsättning – avlastning för anhöriga. (SoL eller LSS)
- Korttidstillsyn i anslutning till skoldag eller under lov (”fritids”) för barn/unga med funktionsnedsättning som fyllt 13 år så föräldrar kan fylla sin arbetstid. (SoL eller LSS)
- Omvårdnadsbidrag – ett skattefritt stimulansbidrag till anhöriga som utför omvårdnadsarbete som annars skulle ha utförts av hemtjänsten. (SoL)
- Serviceinsatser inom hemtjänst i avlastningssyfte.

1.6 Öppen verksamhet

Med öppen verksamhet menas att det inte krävs ett biståndsbeslut för att få tillgång till den och att den är kostnadsfri. De öppna verksamheterna i kommunen riktar sig till olika målgrupper. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de öppna verksamheterna.

1.6.1 Anhörigkonsulent

Se beskrivning ovan under punkt 1.5.2.

1.6.2 Demensspecialist

Demensspecialistens arbete handlar bland annat om att stödja personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Att anordna anhöriggrupper och föreläsningstillfällen är en del i arbetet. En annan del är att stödja äldreomsorgens olika verksamheter som kommer i kontakt med demens genom att öka kunskap kring området eller på annat sätt arbeta konsultativt.

1.6.3 Personligt ombud

Personligt ombud är ett stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning som behöver hjälp i kontakten med samhällets olika instanser. Det är en fristående funktion, skild från myndighetsutövning. Journalanteckningar förs därför inte och inga omvårdande insatser ges.

Personliga ombudets uppdrag är att ge stöd till den enskilde i kontakterna med olika myndigheter och att tillsammans med honom/henne

- identifiera och formulera behovet av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning
- se till att olika huvudmäns insatser planeras, samordnas och genomförs
- verka för att den enskilde får vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning och/eller arbete utifrån sina egna önskemål, behov och lagliga rättigheter

1.6.4 Volontärverksamhet

Denna verksamhet riktar sig till personer som är 65 år och äldre och syftar till att lätta upplevelse av ensamhet och till att ge social stimulans till exempel gör besöksuppdrag i hemmet eller på särskilda boenden enligt överenskommelse. Verksamheten skapar även en givande och meningsfull sysselsättning för den som utför volontäruppdraget.

<http://www.jarfalla.se/omsorg--stod/ovrigt/hjalp-i-hemmet/besok-av-volontar.html>

1.6.5 Mötesplatser och träffpunkter för äldre

Mötesplatser och träffpunkter är verksamheter som i första hand riktar sig till personer som är 65 år och äldre. Bland utbudet av aktiviteter märks café, lättare gymnastik, allsång, filmvisning, frågesport, temadagar och utställningar.

Mötesplatser finns på seniorboendet i Barkarby, korttidsboendet Kastanjen och Kallhälls mötesplats. Mötesplatsen Oasen finns på Vibblabyvägen 15 och är till för personer med demenssjukdom och deras anhöriga.

<http://www.jarfalla.se/omsorg--stod/aldre/motesplatser-och-traffpunkter.html>

1.6.6 Öppen träffpunkt socialpsykiatri

Träffpunkten inom Järfälla sysselsättning riktar sig till personer med psykisk funktionsnedsättning. I träfflokalen erbjuds mellanmål och middag, tillgång till tidningar, dator, spel, olika aktiviteter och samvaro med andra gäster under enkla former. Verksamhetens innehåll styrs av gästerna och deras önskemål. Verksamheten är öppen även helgtid.

1.6.7 Fixartjänst – förebygga fallskador

Personer som är 70 år eller äldre kan få hjälp med vissa uppgifter av kommunens fixartjänst. Syftet med tjänsten är att förebygga fallskador hos äldre. Kostnadsfri hjälp kan ges upp till 6 timmar per år och hushåll, oavsett vilket eventuellt annat stöd som personen har. Arbetsuppgifterna för fixartjänst ska kunna utföras av en person. Den som får ta del av tjänsten håller med material och fixartjänst håller med verktyg. Tjänsten nås via anhörigportalen. Exempel på vad fixartjänst kan utföra:

- Byta glödlampa, proppar och batterier
- Lufta element
- Sätta upp tavlor, mindre hyllor, med mera
- Hämta eller bära upp/ner saker från vind och källare
- Byta och sätta upp gardiner
- Flytta mindre möbler
- Smörja lås
- Fästa upp elkablar och halsäkra mattor.

Fixartjänst utför inte rena hantverkstjänster, fastighets- eller trädgårdsskötsel eller personlig omvårdnad.

En utökad satsning för att undvika olyckor och förebygga fallskador är att Järfälla kommun delar ut gratis broddar till alla seniorer i Järfälla. Den som hämtar ut broddar ska vara skriven i Järfälla kommun och ha fyllt 70 år. Satsningen träder i kraft hösten 2017.

<http://www.jarfalla.se/omsorg--stod/ovrigt/hjalp-i-hemmet/fixartjanst.html>

1.6.8 Uppsökande verksamhet

Till socialnämndens uppgifter hör att genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden i kommunen. Socialnämnden ska bland annat informera om verksamhet inom äldreomsorg och funktionshinderområdet.

Socialnämnden erbjuder hembesök till personer som fyller 85 år, bor i eget boende och som inte är har insatser från kommunen. Hembesöket är ett personligt samtal där information ges om kommunens, landstingets och frivilligorganisationernas olika insatser och verksamheter för äldre. Kommunens representant kan vid det mötet vägleda till lämplig verksamhet för det aktuella behovet. Tolk ordnas om samtalet ska genomföras på annat språk än svenska. Avlösning kan erbjudas den som ger stöd till en anhörig så att han/hon kan delta i ett samtal om egna behov och önskemål. Till personer som fyller 80 år skickas ett informationsmaterial om kommunens insatser och verksamheter och ett erbjudande om att närvara på informationstillfälle på någon av kommunens mötesplatser.

Kommunen ska enligt överenskommelse med landstinget, informera om särskilt tandvårds-stöd för personer som

1. kommunen har ett hälso- och sjukvårdsansvar för
2. får varaktig och omfattande hemsjukvård
3. omfattas av LSS eller
4. bor i egen bostad och har ett varaktigt behov av omfattande omvårdnadsinsatser.

1.7 Kommunens ansvar

1.7.1 Omsorg och stöd till enskilda

Socialnämnden ska verka för

- att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra
- att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden ska medverka till att dessa personer får en meningsfull sysselsättning och ska inrätta bostäder med särskild service för dem som behöver det.

All hjälp ska ha en funktionsbevarande inriktning genom att tillvarata och stödja den enskildes egen funktionsförmåga. Den ska utformas på ett sådant sätt och ges i en sådan omfattning att det möjliggör för den enskilde att bo kvar i sin egen bostad så länge som möjligt.

1.7.2 Barnperspektivet

Barns rätt till liv och utveckling, trygghet och skydd, samt rätt att uttrycka sin mening i frågor som rör barnets egen person, ska iaktas såväl i utredning och beslutsfattande som vid utförande av insatser.

Det innebär att barns bästa alltid ska beaktas i ärenden där barn är involverade på något sätt.

FN:s barnkonvention är vägledande både när det gäller barnperspektivet och vilka åtgärder som kommunen behöver vidta för att beakta barns och ungdomars trygghet och säkerhet.

1.7.3 Synpunkter och klagomål

Det ska inom socialnämnden, och inom alla verksamheter som utför tjänster för socialnämndens räkning, finnas ett fungerande system för hantering av synpunkter och klagomål för ständig kvalitetsförbättring och utveckling. Detta gäller såväl myndighetsutövning som utförande av beviljade insatser.

1.7.4 Anmälningsskyldighet

1.7.4.1 Barns skydd

Var och en som får kännedom om att barn kan behöva skydd ska anmäla det till socialnämnden. Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden.

1.7.4.2 Lex Sarah

Handläggare och verksamma inom omsorger för äldre eller personer med funktionsnedsättning ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller på annat sätt får kännedom om ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande i omsorgen om någon enskild, ska genast rapportera det till socialnämnden eller till utförare som anlitas av socialnämnden. Om missförhållandet eller risken för missförhållande inte avhjälpas utan dröjsmål, eller bedöms vara av allvarlig karaktär, ska socialnämnden eller ansvarig utförare anmäla detta till tillsynsmyndighet.

1.7.4.3 Anmälan till försäkringskassan

Socialnämnden är skyldig att anmäla till försäkringskassan, FK, om den som får assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalk (2010:110)

- beviljas en insats från kommunen som kan påverka assistansen eller
- om det kan antas att assistansersättningen används till annat än kostnader för assistans.

1.7.4.4 Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg

Socialnämnden är skyldig att anmäla till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, om det kan antas att lämpligheten hos assistansutförare som har tillstånd kan ifrågasättas.

1.7.5 Kontrollskyldighet

Socialnämnden ska kontrollera om utförare av personlig assistans enligt 9 § 2 LSS har gällande tillstånd från IVO att utföra assistans och att

- den enskilde får sina beviljade timmar
- assistans inte utförs på arbetstid som strider mot lagar och bestämmelser
- assistenter har förmåga att utföra assistansen, har fyllt 18 år och är bosatta inom EES-området.

1.7.6 Rapporteringsskyldighet

Socialnämnden ska till Socialstyrelsen och till kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader och alla gynnande beslut som inte verkställts på nytt inom

tre månader efter att verkställigheten brutits.

1.7.7 Hälsa- och sjukvårdsansvar

Socialnämnden har ansvar för hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslag (1982:763) upp till och med sjuksköterskenivå samt insatser av fysioterapeut/sjukgymnast och arbetsterapeut. Landstinget ansvarar för läkarinsatser samt för all hälso- sjukvård inom ordinärt boende.

Verksamheter i kommunen med hälso- och sjukvårdsansvar:

- Särskilt boende för äldre enligt SoL
- Särskilt boende för personer med psykiska funktionsnedsättningar enligt SoL
- Bostad med särskild service enligt LSS
- Dagverksamhet för äldre enligt SoL
- Sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar enligt SoL
- Daglig verksamhet enligt LSS

Medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, har ett tillsynsansvar och ett övergripande ansvar för att den som vårdas inom socialtjänstens hälso- och sjukvård får en säker vård av god kvalitet. MAS ger bland annat ut lokala föreskrifter som ska följas av alla utförare.

1.7.8 Personuppgifter

Personuppgifter ska hanteras enligt personuppgiftslag (1998:204), PUL, vars syfte är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks. (1 § PUL)

1.7.9 Sekretess och tystnadsplikt

I kommunal verksamhet gäller offentlighets- och sekretesslag (2009:400). Sekretess gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller dennes anhöriga lider men.

Tystnadsplikt står också omnämnd i 15 kap 1 § SoL och 29 §, LSS. Den gäller gentemot alla, också andra myndigheter och den enskildes anhöriga. Den består även när anställd/uppdragstagare avslutat sin anställning eller sitt uppdrag.

1.8 Kundval

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som ska gälla när myndigheten låter enskilda själva välja leverantör bland godkända leverantörer i ett valfrihetssystem. Järfälla kommun har valfrihetssystem inom hemtjänst, ledsagarservice, avlösarservice, boendestöd, daglig verksamhet, sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning, korttidsvistelse och familjerådgivning.

Den enskilde har rätt att när som helst byta utförare.

1.9 Utförares ansvar

Utförare har att efterfölja förfrågningsunderlag, avtal och överenskommelser, lagar och bestämmelser som gäller vid varje tidpunkt samt lokala föreskrifter och riktlinjer för verksamhetens utförande.

Därutöver berörs de på ett särskilt sätt av, och ska ha lokala rutiner för:

- Hantering av synpunkter och klagomål
- Hantering av missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden (Lex Sarah)
- Hantering av privata medel.

1.10 Gemensamt ansvar i hemmet

Enligt 1 kap. 2 § äktenskapsbalk (1987:230) ska makar tillsammans ansvara för det gemensamma hushållet, men inte för insatser som rör personlig omvårdnad. Sambo/partner jämställs med makar.

Om den enskilde delar hushåll med andra personer tas det hänsyn till det gemensamma ansvaret vid bedömning av ansökan om hjälp med serviceuppgifter. Det behöver bland annat säkerställas att den enskilde faktiskt får de insatserna utförda genom någon annan vare sig det gäller make/maka/sambo eller annan person som den enskilde delar hushåll med.

1.11 Föräldraansvar

Enligt 6 kap. 1 och 2 §§ föräldrabalk (1949:381) har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Vårdnadshavaren ansvarar bland annat för att barnet får dessa behov tillgodosedda samt att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år eller dessförinnan ingår äktenskap. Går barnet i skolan efter 18 års ålder är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, men längst till dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Vid bedömning av hjälpbehov definieras föräldraansvar som den omvårdnad en förälder normalt ger till ett barn i motsvarande ålder som inte har funktionsnedsättning. Det hjälpbehov och de insatser som går utöver detta utgör grunden för stödinsatser.

1.12 Styrdokument

1.12.1 Exempel på lagar och förarbeten som styr verksamheten

- Prop. (1992/93:159) lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS
- Förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Lag (2011:329) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Prop. (1979/80) socialtjänstlagen, SoL
- Prop. 2000/01:149, SoL
- Socialutskottet betänkande 1995/96:SoU15
- Socialtjänstlag (2011:328), SoL
- Lag (1997:735) om riksfärdtjänst
- Förvaltningslag (1986:223), FL
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), OSL
- Personuppgiftslag (1998:204), PUL
- Lag (2008:962) om valfrihetssystem, LOV
- Lag (2007:1 091) om offentlig upphandling, LOU
- Betalningsansvarslagen, kommittédirektiv 2014:27
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
- Föräldrabalk (1949:381)
- Lag (1962:381) om allmän försäkring
- Lag (1993:737) om bostadsbidrag
- Lag (1992:1574) om bostadsanpassning
- Lag (2001:76) om bostadstillägg till pensionärer
- Hyreslagen (1970:994)

1.12.2 Exempel på föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen

- Föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)
- Handbok 2010 Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (Socialstyrelsen)
- Föreskrifter om ledningssystem för kvalitet i verksamhet (SOSFS 2011:9)
- Föreskrifter om anmälan av allvarliga missförhållanden i kommunala verksamheter (SOSFS 2011:5), Lex Sarah
- Ändring i föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 2011:5) om lex Sarah (SOSFS 2013:1)
- Föreskrifter om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS: 2012:3)
- Föreskrifter om ansvaret för personer med demenssjukdom och bemanning i särskilt boende (SOSFS 2012:12)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS (SOSFS 2012:6)
- Vägledning för Individens behov i centrum (Socialstyrelsen, 2016)
- Socialstyrelsens bedömningsinstrument BAS, behov av stöd, för biståndshandläggare inom äldreomsorgen

1.12.3 Exempel på överenskommelser

- Sammanhållen överenskommelse om vård och omsorg för personer som bor i särskilt boende för äldre, 2015.
- Tilläggsöverenskommelse om samverkan kring att förebygga och behandla missbruk och beroende hos äldre. Bilaga 1. 2015.
- Tilläggsöverenskommelse avseende samverkan kring äldre med psykisk sjukdom och funktionsnedsättning. Bilaga 2. 2015.
- Överenskommelse om sammanhållen vård och omsorg om de mest sjuka äldre. Nationell satsning med statsbidrag år 2012 – 2014.
- Uppdaterad överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Stockholms län om samverkan när en individ behöver praktisk hjälp med egenvård.
- Överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Stockholms län om samverkan vid in- och utskrivning i slutenvården
- Överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Stockholms läns om vård och omsorg med demenssjukdom eller kognitiv svikt och stöd till deras närstående.
- Överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Stockholms län om samordning av insatser för habilitering och rehabilitering
- Lokal överenskommelse om samverkan kring barn och unga i behov av samordnade insatser 2014-10-17
- Lokal överenskommelse om samverkan inom Järfälla kommun 2014-04-29 . Avser samverkan mellan psykiatri, individ-och familjeomsorg, funktionshinderområdet, Arbetsförmedling och Försäkringskassan.
- Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade, 2012-10-19.

1.12.4 Exempel på styrdokument antagna av socialnämnden

- Socialnämndens verksamhetsplan Mål och budget
- Förfrågningsunderlag och avtal enligt lag om valfrihetssystem, LOV
- Förfrågningsunderlag och avtal enligt lag om offentlig upphandling, LOU
- Lokalt samverkansavtal angående personer som behöver insatser från flera vårdgivare på grund av psykisk ohälsa/psykiska funktionshinder 2013-03-01
- Tillämpningsregler för erbjudande om lägenheter i särskilt boende för äldre 2008-02-18
- Dokumenthanteringsplan

- Delegationsordning
- Lokala värdighetsgarantier
- Socialnämndens åtaganden för insatserna bostad med särskild service, individuell plan, korttidsvistelse och daglig verksamhet

1.12.5 Andra styrdokument

- Riktlinjer från Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS).

1.13 Skillnader SoL och LSS

	SoL	LSS
<i>Lagens karaktär</i>	Ramlag	Rättighetslag
<i>Personkrets/målgrupp</i>	Alla personer med behov av stöd och hjälp i någon form	Vissa personer med funktionsnedsättning; tre definierade kategorier
<i>Behovsbedömning</i>	Kan behovet tillgodoses på annat sätt?	Är behovet rent faktiskt tillgodosett på annat sätt?
<i>Insatser</i>	Ospecificerade	Specificerade
<i>Kvalitetsnivå</i>	Skälig levnadsnivå	Goda levnadsvillkor
<i>Ansökan/begäran</i>	Ansökan Annan insats kan föreslås	Begäran Det som begäran omfattar prövas
<i>Avgift för omvårdnad</i>	Ja	Nej

1.14 Individens behov i centrum

Individens behov i centrum (IBIC) är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt som kan tillämpas av all personal som arbetar med vuxna personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning, och som är i behov av insatser utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

1.14.1 Äldres behov i centrum

Äldres behov i centrum (ÄBIC) ingår i IBIC. ÄBIC omfattar äldreområdet. Socialnämnden beslutade i juni 2014, att ÄBIC ska införas för behovsbedömning, genomförande, planering av insatser samt uppföljning. Införandet gäller äldreomsorgen, avseende personer från 65 års ålder. ÄBIC är nu infört gällande myndighetsutövning.

IBIC är samlingsnamnet för detta arbetssätt. Skillnaderna mellan ÄBIC och IBIC är inte så stora att det blir något helt nytt. Socialstyrelsen har justerat urvalet ur ICF, vissa kodverk och lagt till ett processteg för personkretsbedömning i LSS. IBIC lyfter också anhörigas perspektiv i handläggningsprocessen.

1.14.2 Bakgrund och syfte

Individens behov i centrum stödjer ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt då behov och insatser beskrivs genom den internationella klassifikationen av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). IBIC utgår från aktuell lagstiftning och den nationella värdegrunden för äldreomsorgen.

För den enskilde ska modellen bidra till:

- Likvärdig handläggning
- Ökad rättssäkerhet, delaktighet och inflytande

- Att få stöd och hjälp utifrån individuella behov
- Att den enskilde får möjlighet att stärka sina egna resurser

För verksamheterna ska modellen bidra till:

- Ett stöd att dokumentera och strukturera information
- Ett stöd att identifiera och beskriva individens behov
- Ett stöd för uppföljning av resultat, mål och kvalitet
- Bättre samverkan med ett gemensamt språk
- Utveckling av statistik och evidensbaserad praktik

1.14.3 Metod

IBIC utgår från socialtjänstens process för handläggning. Modellen består av processteg med olika aktiviteter som ska tydliggöra dokumentationen. Den enskildes behov ska beskrivas med det nationella fackspråket ICF. Klassifikationen bygger på en biopsykosocial modell där många delar måste belysas (socialt, psykiskt och fysiskt välbefinnande) för att få en beskrivning av den enskildes behov.

Utredning sker bara kring det som individen har ansökt om eftersom socialtjänstlagen inte tillåter mer utredning och dokumentation än vad som efterfrågas. Modellen innebär ett arbetssätt som sätter fokus på vilka behov den äldre personen har innan förslag på insatser tas fram.

Det centrala är att utreda och bedöma den enskildes förmåga att genomföra aktiviteter, hur stor delaktigheten är samt vad han/hon vill uppnå. Vid bedömning av behov av insatser ska det anges om dessa ska tillgodoses på annat sätt, med stödjande eller med kompenserande insatser. Modellen innebär ett förtydligt arbete och styrning mot individuella målsättningar. Målsättningarna ska följas upp i syfte att se hur väl de uppfylls/uppfyllts.

1.14.4 Mål

IBIC ska bidra till ett systematiskt arbetssätt som sätter den äldres behov och delaktighet i centrum. Arbetet med behov och mål kommer att bli tydligare med den internationella klassifikationen ICF och ge äldreomsorgen ett gemensamt språk.

1.15 Handläggningsprocessen

Handläggningsprocessen följer samma mönster oberoende av typ av ärende eller vilken lagstiftning som används. Utredningens omfattning kan dock variera beroende på vad ansökan gäller.

Alla ansökningar ska prövas och leda fram till ett beslut som ska meddelas skriftligt till den enskilde. I beslutet ska framgå typ av insats, insatsens omfattning, beslutets tidsperiod, motivering till beslut och insatsens syfte och mål.

Om insatsen beviljas ska utförandet av insatsen beställas från en kommunal eller privat utförare. För vissa insatser har den enskilde möjlighet att själv välja utförare. Vid avslag bifogas uppgifter om hur den enskilde kan överklaga beslutet till förvaltningsrätten.

Handläggningsprocess vid bifall, SoL och LSS:

1.15.1 Förenklad biståndshandläggning

Förenklad biståndshandläggning tillämpas på serviceinsatser som till exempel städ, tvätt, inköp utan kund, renbäddning och ärenden, Insatsen kan som mest omfatta sju timmar per månad (exkl. matdistribution och trygghetslarm). Förenklad biståndshandläggning syftar till att förenkla ansöknings- och bedömningsprocessen, både för kommunen och för brukaren.

Om den enskilde endast ansöker om begränsade hemtjänstinsatser av servicekaraktär finns det i regel inte något behov av att göra omfattande utredningar där nämnden gör en fullständig kartläggning av den sökandes samtliga fysiska, psykiska och sociala begränsningar. Det centrala är att utredningen fokuserar på de behov och resurser som den enskilde har, med utgångspunkt i vad den enskilde har ansökt om. När utredningen avser en ansökan om vissa serviceinsatser kan det i många fall vara tillräckligt att endast inhämta uppgifter från den hjälpsökande.

1.15.1.2 Handlägningsprocessen för förenklad handläggning

Den enskilde fyller i en särskild blankett med vilket stöd som han/ hon har behov av samt beskriver och motiverar behovet av det specifika stödet. Blanketten sänds till kommunen som kontrollerar att önskemål och behov överensstämmer. Därefter tar handläggare kontakt med den enskilde för att bekräfta ansökan, stämna av innehållet samt informera om de olika utförare av serviceinsatser som går att välja mellan enligt kundval. När den enskilde har valt en utförare skickar biståndshandläggaren en beställning till utförare av hemtjänst.

1.16 Uppföljning och omprövning av beviljade insatser

Handläggaren har ansvar att följa upp hur beviljade insatser utförs för att säkerställa att dessa tillgodoser den enskildes aktuella behov. Ett viktigt redskap för uppföljningen är den genomförandeplan utföraren ska upprätta i samråd med den enskilde. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 2014:5, ska uppföljning ske då förhållandena ändras och hjälpbehovet påverkas, eller minst en gång per år.

Biståndsbeslut, som är enligt 4 kap 1 § SoL ska omprövas så snart den enskildes hjälpbehov förändras i en omfattning som motiverar en ny behovsbedömning eller att beslutet är på väg att upphöra. Omprövning kan göras på initiativ av den enskilde eller genom att handläggaren på annat sätt får vetskap om förändrade behov.

1.17 Rätten att överklaga

Om beslutet går den enskilde helt eller delvis emot, har den enskilde eller hans/hennes legale ställföreträdare rätt att överklaga beslutet, enligt 22 § FL. Den enskilde ska få information om tillvägagångssättet vid överklagan i samband med kommunikering av beslutet. Biståndshandläggaren ska vara den enskilde behjälplig med överklagandet om denne önskar få hjälp.

Överklagan ska vara skriftlig och skickas till socialnämnden inom tre veckor efter att den enskilde har fått sitt beslut. Socialnämnden kommer att gå igenom ärendet och se om det finns anledning att ompröva beslutet. Om omprövning inte är aktuell eller inte föranleder någon ändring av beslutet, sänder kommunen överklagandet vidare till förvaltningsrätten.

DEL 2. STÖD ENLIGT SOL

2.1 Socialtjänstens mål

Socialtjänstlagen, SoL, är en ramlag som uttrycker grundläggande värderingar för samhällets socialtjänst. Inom denna ramlagstiftning har kommunerna frihet att anpassa sina insatser efter skiftande behov och önskemål.

”Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.” (1 kap. 1 § SoL)

2.2 Rätten till insatser

2.2.1 Målgrupp

Till målgruppen för SoL hör den som vistas i kommunen, behöver hjälp och inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Om det står klart att en annan kommun är bosättningskommun ansvarar vistelsekommunen endast för hjälp i akuta situationer.

2.2.2 Kvalitetsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en *skälig levnadsnivå*. Biståndet ska utformas så att det är funktionsbevarande och stärker personens möjligheter att leva ett självständigt liv.

2.2.2.1 Skälig levnadsnivå

Det finns inte angivet i lagtext vad som avses med skälig levnadsnivå. Kommunerna har en betydande frihet att utifrån lokala förutsättningar utforma biståndet och att fastställa vilken nivå som kan anses vara skälig levnadsnivå och motsvara lagens krav. Jämförelse ska göras med en normal livssituation för personer i motsvarande ålder. Dessa riktlinjer avser att fastställa vilken miniminivå som Järfälla kommun väljer avseende äldreomsorgen och funktionshinderområdet.

2.2.3 Behovsbedömning

Egen ansökan krävs, även i de fall när behovet initialt görs känt för socialnämnden på annat sätt än genom ansökan från den enskilde.

I utredningen prövas om den enskilde har behov av den sökta insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå och om detta behov i så fall kan tillgodoses helt eller delvis på annat sätt. *Annat sätt* kan till exempel vara bostadsanpassning, hjälpmedel, handikappersättning, god man med uppdrag att ”sörja för person”, gemensamt ansvar för hushåll mellan samboende vuxna eller föräldraansvar.

Barnperspektivet måste alltid vägas in.

Biståndet ska utformas så att den enskildes egna resurser tillvaratas och att hans/hennes möjligheter att leva ett självständigt liv stärks.

2.3 Insatser enligt SoL

Enligt 4 kap 1 § SoL definieras bistånd som *hemtjänst, särskilt boende och andra insatser*.

Socialnämnden får enligt 4 kap 2 § bevilja bistånd utöver det som anges i 1 § om det finns skäl för det men har ingen skyldighet att tillhandahålla bistånd utöver vad som bedöms ingå i skälig levnadsnivå.

Utslussningslägenhet (p. 2.3.5.8) omvårdnadsbidrag (p. 2.3.12) samt digital natttillsyn (p.2.3.15) prövas enligt 4 kap 2 § SoL.

Alla insatser som avdelningen äldreomsorg och funktionshinder hanterar är frivilliga och av icke-behandlande natur. De syftar till att den person som behöver hjälp och stöd ska kunna uppnå en skälig levnadsnivå och kunna leva som andra, i gemenskap med andra.

2.3.1 Hemtjänst (hjälp i hemmet), 4 kap 1 § SoL

Hemtjänst består av omvårdnads- respektive serviceinsatser, med syfte att underlätta vardagen och kvarboende i det egna hemmet för den enskilde. Med *omvårdnad* avses personligt riktade insatser som behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Med *service* menas praktisk hjälp till exempel med hemmets skötsel, tvätt och att få leverans av färdiglagad mat.

Hemtjänst beviljas personer som inte själva kan klara sin personliga omvårdnad och/eller praktiska uppgifter i sitt hem. Hjälpen kan ges alla dagar och tider på dygnet, nattetid genom nattpatrull eller digital natttillsyn. Riktlinjerna för hemtjänst är desamma för personer med likartade behov, oavsett ålder. Hänsyn tas till de specifika behov som yrkesverksamma och barnfamiljer kan ha.

För de personer som kommer upp i 150 beviljade hemtjänsttimmar, ska biståndshandläggare boka möte för att inleda dialog med den enskilde kring möjligt behov av dygnetruntsorg på ett särskilt boende. De personer som kommer upp i 200 beviljade hemtjänsttimmar ska erbjudas plats på särskilt boende då den enskildes anses ha så stora och omfattande omvårdnadsbehov att dessa inte kan tillgodoses i hemmet.

2.3.1.1 Hemtjänst i form av omvårdnad

Personer som inte på egen hand kan sköta sin personliga omvårdnad kan beviljas bistånd för detta. Insatsen personlig omvårdnad kan bland annat bestå av hjälp i matsituationen, vid personlig hygien, på- och avklädning, förflyttning, uppstigning, läggning, toalettbesök, egenvård samt i form av tillsynsbesök och trygghetsringning.

För hjälp med egenvård krävs intyg från läkare eller sjuksköterska på att den enskilde själv kan ta ansvaret och bara behöver praktisk handräckning.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Underlätta den enskildes vardag och kvarboende i det egna hemmet.
Insatsens innehåll	Hjälp/stöd till personer som inte klarar personlig omvårdnad på egen hand.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda. <p>Den enskilde behöver hjälp med exempelvis</p> <ul style="list-style-type: none">- förflyttningar (till/från rullstol, i/ur säng, till/från toalett, med mera)- toalettbesök/byte av inkontinensskydd/tömning kateterpåse- hygien (övre och nedre hygien, munhygien, hårvård, rakning, etc.)- på- och avklädning- intag av mat och dryck eller tillsyn vid måltid- tillsynsbesök

	<ul style="list-style-type: none"> - tillsynsringning - natthjälp - egenvård
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<p><i>Om inget annat anges i beslutet ska i insatserna ingå hjälp efter behov med nedanstående.</i></p> <p><i>Hjälp/ stöd vid måltider</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att inta mat och dryck vid alla måltider - att finfördela maten - att förflytta sig till och från matbordet och att ändra ställning <p><i>Tillsyn vid måltid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att den enskilde intar mat och dryck vid alla måltider. <p><i>Hjälp/stöd vid dusch, normalt en till två gånger/vecka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att tvätta och torka sig - att tvätta och kamma håret - att klä sig/klä av sig - att raka sig - att förflytta sig till och från badrummet - att städa badrummet efter dusch <p><i>Hjälp/stöd vid förflyttningar</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att förflytta sig till och från olika ställen i bostaden <p><i>Hjälp/förberedelser före och/eller efter aktivitet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att ta på ytterkläder och skor - att plocka i ordning det som ska med - att ta av sig ytterkläder och skor vid hemkomst <p><i>Hjälp/stöd vid daglig hygien</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att sköta övre hygien - att sköta nedre hygien - att byta inkontinensskydd - att sköta munhygien i form av tandborstning eller rengöring av tandprotes - att klippa handens naglar - att kamma håret - att raka sig - att ta fram rena kläder - att klä sig/klä av sig - att sköta hörapparat i form av rengöring eller byte av batterier <p><i>Hjälp/stöd vid toalettbesök</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att förflytta sig till och från toalett - att ordna klädsel - att sköta hygien - att byta inkontinensskydd <p><i>Hjälp/stöd vid påklädning/avklädning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att ta på kläder och vid behov byta inkontinensskydd - att ta av kläder och vid behov byta inkontinensskydd <p><i>Hjälp/stöd vid uppstigning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att komma ur sängen. <p><i>Hjälp/stöd vid läggning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att klä av sig och byta till nattkläder - att komma i sängen - att byta inkontinensskydd - att besöka toaletten - att sköta egenvård

	<ul style="list-style-type: none"> - att inta dryck <p><i>Natthjälp, normalt en gång/natt.</i></p> <p><i>Tillsynsbesök</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - besök i den enskildes bostad - hjälp vid toalettbesök efter behov och önskemål - hjälp att inta dryck efter behov och önskemål - annan nödvändig hjälp av akut karaktär <p><i>Tillsynsringning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att ringa till den enskilde och höra hur han/hon mår - att vidta lämpliga åtgärder om den enskilde visar sig behöva hjälp
--	--

2.3.1.2 Hemtjänst i form av service

Personer som på grund av funktionsnedsättning eller ålderssvaghet inte kan sköta hemmet själva och inte heller kan få hjälp på annat sätt, har rätt att få bistånd till hemtjänst i form av service.

Serviceinsatser beviljas inte om den enskilde delar hushåll med någon som klarar att utföra uppgifterna. Om den medboende personen ger omvårdnad till den enskilde kan serviceinsatser beviljas som avlastning. Vid beslut om städning hos familjer tas hänsyn till barnens ålder och mognad avseende förmågan att städa sitt eget rum.

Trädgårdsarbete, storstädning, städning av källar- och vindsutrymmen eller skötsel av husdjur ingår inte i serviceinsatser som kan beviljas och inte heller städning, tvätt eller disk efter vuxna barn eller andra anhöriga.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Underlätta den enskildes vardag och kvarboende i det egna hemmet.
Insatsens innehåll	Hjälp/stöd till personer som inte klarar att sköta hem och hushåll på egen hand.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda. <p>Den enskilde behöver hjälp/stöd med exempelvis</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillredning av måltider - matdistribution - disk/källsortering - städning/tillsynsstädning - bäddning/renbäddning - tvätt/strykning - inköp av dagligvaror - ärenden/ledsagning - promenader - aktiviteter runt till/från turbunden resa - rengöring av kyl/frys och spis
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.

<p>Avgränsning</p>	<p><i>Om inget annat anges i beslutet ska i insatserna ingå hjälp/stöd efter behov med nedanstående.</i></p> <p><i>Hjälp/stöd vid måltider – frukost, lunch, middag och mellanmål:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att förbereda/värma mat - att tillaga mat (enklare matlagning, inte långkok, endast i undantagsfall, vid dagliga omvårdnadsinsatser) - att duka fram - att diska redskap som använts <p><i>Hjälp/stöd vid disk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att duka av vid behov - att diska/plocka i och ur diskmaskin, normalt en gång/dag. <p><i>Tillsynsstädning – hjälp vid enkel underhållsstädning mellan ordinarie städtillfällen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att rengöra toalettstol och tvättställ - att våttorka toalettgolvet - att snygga upp i kök och andra rum där ordinarie städning är beviljad - att kasta sopor <p><i>Hjälp/stöd vid matdistribution</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att lämna matsedel och beställningsblankett - att ta emot beställning av matlåda - att hantera färdiglagad mat enligt gällande riktlinjer - att lämna matlåda i den enskildes bostad eller i kylskåp, normalt en gång/dag <p><i>Hjälp/stöd vid bäddning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att bädda hos personer som har dagliga omvårdnadsinsatser, normalt en gång per dag i samband med utförandet av andra insatser <p><i>Hjälp/stöd vid renbäddning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att byta sänglinne regelbundet eller vid behov, normalt var 14:e dag. <p><i>Hjälp/stöd vid städning av bostad</i></p> <p>Normalt var 3:e vecka för högst 2 r.o.k. för ensamstående och 3 r.o.k. för makar/sambor med separata sovrum</p> <ul style="list-style-type: none"> - att dammtorka vid varje städtillfälle - att dammsuga och våttorka golv vid varje städtillfälle - att rentorka delar av dörrkarmar och dörrar vid behov - att rentorka hela dörrkarmar och dörrar en gång/år - att rentorka delar av köksluckor vid behov - att rentorka hela köksluckor minst en gång/år - att städa badrum: rengöra badkar och kakel runt badkar, dusch, tvättställ, toalettstol samt torka av spegel, handtag och golv vid varje städtillfälle - att rentorka hyllor i kyl vid behov dock minst fyra gånger/år - att rensa ut gammal mat från kyl och frys vid behov - att rengöra spis efter varje matlagningstillfälle - att rengöra ugn en gång/år, vid långvarigt hjälpbehov - att städa bakom spis en gång/år, vid långvarigt hjälpbehov - att frosta av och rentorka frys en gång/år, vid långvarigt hjälpbehov <p><i>Hjälp/stöd vid fönsterputsning och gardinuppsättning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - att putsa fönsterglas, vid långvarigt hjälpbehov - att rentorka fönsterkarmar och fönsterbleck, vid långvarigt hjälpbehov
---------------------------	---

Hjälp/stöd vid tvätt i tvättstuga

- att samla ihop tvätt; den enskildes kläder, sänglinne och handdukar
- att tvätta i tvättmaskin, normalt var 14:e dag
- att torka tvätt i torktumlare eller torkskåp
- att vika tvätt (mangling ingår inte)
- att i begränsad omfattning stryka gångkläder (skjorta, blus, klänning)
- att vid behov lägga/hänga in tvätten i skåp/garderob

Hjälp/stöd vid tvätt i bostad

- samla ihop tvätt; den enskildes kläder, sänglinne och handdukar
- att tvätta i bostaden i den enskildes egen tvättmaskin, normalt var 14:e dag
- att hänga upp tvätt för torkning/torka i torktumlare eller torkskåp
- att vika tvätt (mangling ingår inte)
- att i begränsad omfattning stryka gångkläder (skjorta, blus, klänning)
- att vid behov lägga/hänga in tvätten i skåp/garderob.

Hjälp/stöd vid inköp av dagligvaror

- att hämta inköpslista och pengar alternativt betal- eller kundkort*
- att vid behov planera inköpslista i samråd med brukaren
- att göra inköp i närmaste välsorterade matvarubutik
- att lämna inköpen till brukaren
- att vid behov plocka upp och ställa in varorna i skåp
- att redovisa inköpen och växelpengarna
- att ge stöd vid behov om den enskilde följer med vid inköpstillfället.

*** Se separata riktlinjer för hantering av privata medel, dnr Son 2013/36.**

Hjälp/stöd vid ärenden

- att posta brev och hämta paket
- att uträtta apoteksärenden, en gång/mån eller efter behov
- att lämna in och hämta ut kemptvätt och dylikt, normalt 1 gång/mån.

Hjälp/stöd att hantera samhällskontakter

- till exempel få hjälp/stöd i kontakt med myndigheter, organisationer, läkare, frisör eller fotvård.
- att ringa/beställa färdtjänst
- att öppna och/ eller läsa brev
- att hålla reda på läkartider

Social samvaro/sällskap utan annan insats

- Insatsen beviljas vanligtvis med 1 timme per vecka. Insatserna promenad och social samvaro kan slås ihop om behovet finns att variera aktiviteter. Insatsen social samvaro ska utgå från den enskildes behov och önskemål och kan innebära sociala aktiviteter för att bryta isolering i hemmet såsom
- promenad eller vistelse utomhus
 - en pratstund
 - lösa korsord eller högläsning
 - hjälp att utveckla det egna sociala nätverket

Hjälp vid promenad

- hjälp att ta på ytterkläder och skor
- ledsagning vid promenad, normalt 1 tim./vecka, tid kan fördelas över veckan
- hjälp att ta av ytterkläder och skor vid hemkomst

2.3.2 Avlösning (avlösarservice), 4 kap 1 § SoL

Avlösning innebär att anhöriga får avlastning genom att personal tillfälligt övertar omvårdnaden om den hjälpbehövande. Avlösning ges i det egna hemmet. Hjälpen utformas utifrån den enskildes önskemål och behov men innefattar inte tvätt, städning och liknande sysslor. Utföraren planerar tillsammans med den enskilde vad som ska göras medan avlösaren finns i hemmet.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Avlastning för anhöriga som ger omsorger till långvarigt sjuk eller funktionshindrad närstående.
Insatsens innehåll	Personlig omvårdnad och/eller tillsyn i hemmet
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå .- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Det finns ett omfattande omvårdnadsbehov hos den enskilde.- Stöd och hjälp utförs i hög grad eller helt och hållet av den anhörige.- Den enskilde behöver hjälp med personlig omvårdnad och/eller tillsyn vid tillfällena när anhöriga behöver avlösning.- I normalfallet delar den enskilde bostad med den anhörige.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Beviljad tid kan fördelas under månaden.
Avgränsning	12 timmar per månad är avgiftsfria.

2.3.3 Ledsagning (ledsagarservice), 4 kap 1 § SoL

Ledsagning innebär hjälp med att ta sig till och från aktiviteter i närmiljön för personer som inte klarar det på egen hand.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Möjlighet för den enskilde att leva som andra i jämförbar ålder och situation.
Insatsens innehåll	Hjälp att kunna ta sig ut i samhället för att besöka vänner, uträtta ärenden och delta i aktiviteter.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Den enskilde behöver fysiskt och/eller psykiskt stöd att ta sig till och från bostaden och målet för aktiviteten.- Insatsen bedöms och ses i relation till graden den enskilde är isolerad
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov Nödvändig omvårdnad för att insatsen ska kunna genomföras ingår
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Insatsen är främst avsedd för närmiljö.- Insatsen avser inte ledsagning vid resor till/från verksamhet eller skola.- Insatsen är inte aktuell förrän från cirka 13 års ålder.- Insatsen beviljas inte om den enskilde har personlig assistans.- Insatsen beviljas inte om den enskilde bor i särskilt boende eller bostad med särskild service.- Omvårdnad ingår inte men stöd för att aktiviteten ska kunna genomföras.- Medicinska insatser ingår inte.

2.3.4 Hemtjänst i form av "Trygg hemgång"

Insatsen Trygg hemgång utförs som ett projekt under 2017, där den ska testas och utvärderas. Socialnämnden kommer därefter att ta beslut om fortsättning. Projektet drivs fristående från kommunens övriga hemtjänst.

Den som får beslut om insatsen trygg hemgång vid en vårdplanering på sjukhus, kommer få hjälp och stöd av ett särskilt hemtjänstteam under en begränsad period, upp till fjorton dagar. Under denna period är syftet att se hur mycket och när hemtjänstinsatser ska ges för att det ska bli en trygg och hållbar hemsituation, med insatser anpassade efter den enskildes behov.

Insatsens syfte	Möjlighet för den enskilde som har stora omvårdnadsbehov, att under trygga förhållanden prova att bo kvar hemma efter sjukhusvistelse eller korttidsboende. Att öka kontinuitet av personal hos den enskilde i detta skede. Ta reda på hjälpbehovet, för att kunna ge det på rätt nivå. Det kan i sin tur förebygga återinskrivning på sjukhus.
Insatsens innehåll	Hjälp/stöd i den enskildes hem under en begränsad period efter sjukhusvistelse. Att under denna tid utvärdera vilken hjälp/stöd som passar den enskildes behov. Insatsen utförs av ett särskilt hemtjänstteam upp till fjorton dagar efter hemkomst. Därefter tar den reguljära hemtjänsten över som man har valt redan innan man har kommit hem. I så stor utsträckning som möjligt är det samma personal som går till den enskilde under tiden med trygg hemgång men hemtjänstteamet är inte i tjänst under helger och nattetid. Hemtjänstteamet slussar över till vald hemtjänstutförare då insatsen är på väg att ta slut.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Biståndshandläggaren beslutar om vem som ska omfattas av projektet- Den enskilde har stora omvårdnadsbehov men som bedöms kunna tillgodose i hemmet med hemtjänstinsatser.- Omfattande oro är det främsta kriteriet- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Den enskilde har behov av stödjande och/ eller kompensande insatser för att få sina behov tillgodosedda.- Insatsen ses som ett alternativ till korttidsboende
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Hemtjänstteamet kan utföra alla sysslor som ordinarie hemtjänst gör. När det fungerar bättre hemma är det dags för en vårdplanering i hemmet där framtida hjälpbehov fastställs. Biståndshandläggaren kallar till detta möte och medarbetare från hemtjänstteamet för trygg hemgång deltar alltid.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Projektet omfattas inte av kundval/LOV som finns för insatsen hemtjänst- Insatsen utförs i den enskildes hem- Insatsen genomförs under en begränsad period utefter behov- Medicinska insatser ingår inte- Behov av hjälp under helger och nattetid tillgodoses av ordinarie hemtjänst enligt kundval.

2.3.5 Särskilt boende, 4 kap 1 § SoL

Särskilt boende innebär tillgång till heldygnsovmsorg efter behov för att uppnå en skälig levnadsnivå och som inte kan tillgodose i ordinarie boende. Insatsen är avsedd att fylla den enskildes hela omvårdnadsbehov samt möjlighet att påkalla hjälp och stöd dygnet runt. Särskilt boende är en insats som riktas till den som har ett omfattande behov av stöd och omsorg. Insatsen beviljas först när bostadsanpassning, hjälpmedel, hemtjänstinsatser och andra insatser som kan beviljas i ordinarie boende inte längre kan tillgodose den enskildes behov. Alla möjligheter att tillgodose behoven i ordinarie boende bör vara uttömda och prövade. Att den enskilde inte önskar insatser i ordinarie boende räcker inte som skäl för att bevilja särskilt boende.

Järfälla kommun har inte tak-över-huvudet-garanti. Om en sökande är bostadslös räcker det inte ensamt som skäl för att beviljas särskilt boende.

I första hand prövas alla möjligheter att få ett boendialternativ på hemmaplan och i kommunens egna verksamheter.

För personer med psykisk funktionsnedsättning gäller att de ska få stöd att leva ett självständigt liv med målet att om möjligt kunna återgå till eget boende.

2.3.5.1 Korttidsboende

Korttidsboende innebär att den enskilde vistas i ett särskilt boende enstaka kortare period eller har regelbundet återkommande växelboende för att själv få miljöbyte och återhämtning och för att anhöriga ska få avlastning. Korttidsboende för att avlasta anhöriga bör användas sparsamt då personen med funktionsnedsättning inte i första hand ska behöva lämna sitt hem. Avlösarservice ska vara erbjuden och bedömas inte täcka behovet av avlastning.

Korttidsboende kan till exempel beviljas om den enskilde inte kan vänta i bostaden på en permanent boendeplats. Vistelse på korttidsboende beviljas inte på grund av fortsatta rehabiliteringsbehov då kommunen inte har några rehabplatser.

Insatsens syfte	På sikt underlätta den enskildes kvarboende i det egna hemmet genom den enskildes och anhörigas återhämtning.
Insatsens innehåll	Tillfälligt eller växelvis boende med heldygnsomsorg som komplement till stöd i egen bostad och avlastning för anhöriga som ger stöd till långvarigt sjuk eller funktionsnedsatt närstående.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda. <p>En sammanvägning av den enskildes behov ska göras där följande delar ska tas i beaktande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ett omfattande behov av tillsyn, trygghet och omvårdnad dygnet runt som inte kan tillgodoses med insatser i hemmet i väntan på permanent boendeplats. - Den enskildes behov kan inte tillgodoses i hemmet i samband med bostadsanpassning av den egna bostaden. - En anhörig som vårdar en närstående med omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov behöver stöd och avlastning som inte kan tillgodoses i hemmet.
Omfattning	Enstaka kortare period eller växelboende med återkommande perioder. Omvårdnad och service efter behov samt hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.
Avgränsning	Regelbunden avlastning kan beviljas med maximalt två veckor per månad.

2.3.5.2 Särskilt boende med omsorgsplatser

Denna insats innebär att den enskilde beviljas ett eget rum eller en egen mindre lägenhet i ett särskilt boende. All omvårdnad, tillsyn och service som den enskilde behöver tillgodoses dygnet om av boendets personal.

Insatsens syfte	Boende för personer med stora omvårdnadsbehov
Insatsens innehåll	Heldygnsomsorg för personer med så omfattande omvårdnadsbehov att de inte kan tillgodoses i det egna hemmet.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda - Insatsen avser i normalfallet personer som är 65 år och äldre. - Alla möjligheter att tillgodose behoven i ordinärt boende ska vara uttömda och prövade. - Den enskilde har behov av omvårdnad dygnet runt som inte kan tillgodoses i det egna hemmet trots omfattande hemtjänst och trygghetslarm. - Omvårdnadsbehovet bedöms bli bättre tillgodosett i boende med heldygnsomsorg.
Omfattning	Bostad, omvårdnad och service efter behov samt hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.
Avgränsning	I första hand anvisas plats inom kommunen.

2.3.5.3 Särskilt boende med demensplatser

Denna insats innebär att den enskilde beviljas ett eget rum eller en egen mindre lägenhet i ett särskilt boende. All omvårdnad och service som den enskilde behöver tillgodoses av boendets personal, dygnet om. Personal har särskilda kunskaper om demenssjukdom.

Insatsens syfte	Boende för personer med demenssjukdom
Insatsens innehåll	Heldygnsomsorg för personer med demenssjukdom, vilkas behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda - Demensdiagnos krävs. - Alla möjligheter att tillgodose behoven i ordinärt boende ska vara uttömda och prövade. - Den enskilde har behov av omvårdnad dygnet om som inte kan tillgodoses i det egna hemmet trots omfattande hjälp i hemmet och trygghetslarm. - Omvårdnadsbehovet ska bedömas bli bättre tillgodosett i boende med särskild kompetens för demensvård.
Omfattning	Bostad, omvårdnad och service efter behov samt hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.
Avgränsning	I första hand anvisas plats inom kommunen.

2.3.5.4 Särskilt boende med psykiatriska platser

Denna insats innebär att den enskilde beviljas ett eget rum eller en egen mindre lägenhet i ett särskilt boende. All omvårdnad och service som den enskilde behöver tillgodoses av boendets personal, dygnet om. Personal har särskilda kunskaper om långvarig psykisk sjukdom hos äldre.

Insatsens syfte	Boende för personer med långvarig psykisk sjukdom
Insatsens innehåll	Heldygnsomsorg för äldre personer med psykisk sjukdom, vilkas behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda - Diagnos på långvarig psykisk sjukdom krävs. - Alla möjligheter att tillgodose behoven i ordinärt boende ska vara uttömda och prövade. - Behov av omvårdnad dygnet om som inte kan tillgodoses i det egna hemmet trots omfattande hemtjänstinsatser och trygghetslarm. - Omvårdnadsbehovet ska bedömas bli bättre tillgodosett i boende med psykiatrisk kompetens.
Omfattning	Bostad, omvårdnad och service efter behov samt hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.
Avgränsning	I första hand anvisas plats inom kommunen.

2.3.5.5 Valmöjligheter kring specifik plats på särskilt boende

Det finns inget kundval avseende särskilt boende. Inom Socialförvaltningen finns dock riktlinjer som främjar att den som beviljas bistånd i form av särskilt boende får välja till vilket boende han/hon ska flytta till. Den enskilde kan lämna önskemål om lägenhet på specifikt särskilt boende. Den enskildes önskemål tillgodoses antingen direkt då en lägenhet blivit ledig i önskat särskilt boende, eller i ett andra läge när det akuta behovet av lägenhet tillgodosetts. När den enskilde beviljats bistånd i form av särskilt boende meddelar handläggaren det till boendesamordnaren. Prioriteringsordningen för vem som först erbjuds lägenhet avgörs av bland annat följande omständigheter:

- Den enskilde befinner sig på sjukhus och är utskrivningsklar men kan inte återvända till hemmet i väntan på plats i särskilt boende. I den situationen kan den enskilde inte välja annat boende än där den lediga platsen finns.
- Den enskilde befinner sig på korttidsboende. Av de personer som vistas på korttidsboende erbjuds den person först som närmar sig gränsen tre månader för vistelsen, därefter den vars önskemål överensstämmer med lediga lägenheter.
- Den enskilde befinner sig i hemmet och har en ohållbar situation.

2.3.5.5.1 Erbjudande om lägenhet

Den enskilde som erbjuds lägenhet kan tacka ja eller nej till det aktuella särskilda boendet. När den enskilde har uppgett önskemål om ett specifikt särskilt boende men har erbjudits lägenhet i ett annat och tackat ja, sätts han/hon upp på en intern byteslista för att önskemålet senare ska kunna uppfyllas.

Den enskilde ska tacka ja eller nej till erbjudandet inom två dagar. Därefter sker inflytt inom fem dagar. Dessa tidsangivelser hör till normalfallet. Hänsyn kan komma att tas till särskilda omständigheter.

Om den enskilde befinner sig på korttidsboende och tackar nej till erbjuden lägenhet i särskilt boende får han/hon återvända till sitt hem inom sju dagar. Den enskilde kan ansöka om och beviljas behövliga insatser i bostaden. Enligt Socialstyrelsen får kommunen inte avsluta ett ärende om den enskilde tackar nej till erbjuden lägenhet. Den enskilde kan alltså tacka nej upprepade gånger så att kommunens verkställighetstid på tre månader överskrids.

2.3.5.6 Parboende

2.3.5.6.1 Bakgrund

Parboendegarantin, ”Rätten att få åldras tillsammans”, infördes 2012-11-01 i 4 kap. 1c § Socialtjänstlagen. Den innebär att äldre par, som varaktigt har levt och bott tillsammans, inte ska behöva skiljas åt under sin sista tid i livet när den enes behov kräver särskilt boende. Enligt lagen ska det för den enskilde som har beviljats särskilt boende ingå i en skälig levnadsnivå att kunna fortsätta att sammanbo med sin make eller sambo oavsett om maken eller sambon behöver ett sådant boende.

2.3.5.6.2 Målgrupp och begrepp

Riktlinjerna för parboende gäller inom särskilt boende för personer som 65 år och äldre enligt 5 kap 5 § SoL i de fall då endast den ena parten har biståndsbeslut om särskilt boende. Den person som flyttar med utan att själv ha beviljats bistånd till särskilt boende benämns *medboende*. Den som ansöker om, eller redan bor i särskilt boende, kan ansöka om att make/sambo får bli medboende. I lagstiftningen jämföras gifta makar med par som stadigvarande har sammanbott sedan en längre tid och har gemensamt hushåll. Begreppet make/sambo är könsneutralt.

2.3.5.6.3 Viljan att bo tillsammans

Viljan att fortsätta bo tillsammans måste alltid vara ett frivilligt val och det är viktigt att biståndshandläggaren noga utreder båda parternas vilja. Om endast den ena av parterna vill sammanbo inom särskilt boende finns inga förutsättningar att bifalla en sådan ansökan. Den medboende ska ge skriftligt samtycke till att flytta till det särskilda boendet. Om den medboende av hälsoskäl inte kan uttrycka sin vilja ska utsedd företrädare tillfrågas.

2.3.5.6.4 Beslut om bistånd

Utgångspunkten för bedömningen av vad som ska ingå i en skälig levnadsnivå i det särskilda boendet bör alltid vara den enskilde som beviljas insatsen och vad personen har för behov både när det gäller service, omsorg, aktiviteter med mera i det särskilda boendet samt om han eller hon önskar att maken eller sambon ska vara medboende. Den medboende omfattas inte av biståndsbeslutet.

Den part som är medboende har inte ett eget beslut om parboende utan är endast medboende. Av beslutet ska framgå att hänsyn tagits till bestämmelsen i 4 kap 1 c § SoL om att det ingår i skälig levnadsnivå för den som beviljats särskilt boende att kunna fortsätta att bo tillsammans med sin make/sambo. Det ska också framgå att beslutet upphör om den enskildes beslut om särskilt boende upphör.

2.3.5.6.5 Information till den medboende

Den medboende ska tidigt få tydlig information om vilka förutsättningar som gäller för parboendet. Handläggaren ska informera den medboende både muntligt och skriftligt om hur det fungerar med praktiska göromål samt vad som gäller om den som har biståndsbeslutet avlider.

2.3.5.6.6 Verkställighet och utformande av bostad

I SoL är det inte angivet hur boendet ska vara utformat mer än att det ska motsvara en skälig levnadsnivå, att makar och sambor ska känna att de sammanbor och att det så långt som det är möjligt ska motsvara de önskemål som sökanden har. Den sökande kan således inte kräva att boendet utformas på ett visst sätt. Verkställande av beslutet kan ske på olika sätt:

- Makarna delar lägenhet i äldreboendet. Möjlighet till att dela lägenhet kan endast erbjudas i lägenheter som har godkänts för parboende utifrån arbetsmiljö- och brandskyddsaspekter. Dessa lägenheter finns på följande äldreboenden: En lägenhet på Olovslund, fyra lägenheter på Tallbohov omsorg samt två lägenheter på Flottiljen. Samtliga lägenheter är belägna på somatiska avdelningar som riktar in sig på vård och omsorg utav fysiska omvårdnadsbehov.
- Makarna disponerar varsin lägenhet på samma avdelning i äldreboendet.
- Makarna disponerar varsin lägenhet på skilda avdelningar inom äldreboendet.

Om det råder brist på lägenheter som är lämpade för parboende måste verkställighet av beslut för den enskilde som behöver insatsen särskilt boende prioriteras framför parboende. Den enskilde kan därför komma att erbjudas plats först och den medboende i ett senare skede med flytt till en lägenhet som lämpar sig för parboende. För den som har behov av insatsen särskilt boende ska beslut om boende anses verkställt när en anvisning har lämnats och ärendet avslutas om den enskilde tackar nej.

2.3.5.6.7 Upprättande av hyreskontrakt

Då en medboende ska vara hyresgäst i ett särskilt boende ska det upprättas ett kontrakt som klargör den medboendes rättigheter och skyldigheter så att personen redan från början är införstådd med vad som gäller. Avtalet ska vara skriftligt så att det inte råder någon tvekan om att parterna är överens om vad som har avtalats. Innan inflyttning sker måste en överenskommelse om avsägande av besittningsskydd upprättas. Det innebär att den medboende inte kan göra anspråk på att bo kvar i äldreboendet om make/maka, partner eller sambo skulle flytta eller avlida. Undantag är om den medboende själv har beviljats insatsen särskilt boende.

Överenskommelsen om avsägande av besittningsskydd skickas till hyresnämnden för godkännande. Det är först efter hyresnämndens godkännande som den medboende kan flytta in till sin make/maka, partner eller sambo på det särskilda boendet. Avsägande av besittningsrätten gäller i max fyra år. Under perioden behöver den medboende ha kvar sin bostad alternativt stå i bostadskö för ny bostad. Järfälla kommun har enligt hyreslagen (1970:994) ansvar för att ordna bostad för en medboende som vid avslutande av parboendeförhållande har avvecklat sin ordinarie bostad efter att avsägande om besittningsrätt gått ut. Den medboende har inte automatisk rätt att bo kvar på det specifika äldreboende där paret har sammanbott, utan kan komma att anvisas annat äldreboende eller utslussningslägenhet.

2.3.5.6.8 Överklagande

Beslutet om att få sammanbo i ett särskilt boende är ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL, som vid avslag kan överklagas. Part i ett ärende är endast den enskilde som har eller ska beviljas särskilt boende.

Insatsens syfte	Möjlighet för äldre par till fortsatt gemensamt boende
Insatsens innehåll	Fysiskt utrymme bereds inom äldreboende så att par som varaktigt har sammanbott får möjlighet att fortsätta att bo tillsammans även när ena parten behöver särskilt boende.
Bedömningskriterier	- Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Ansökan från och beslut om parboende till en enskild över 65 år som beviljats särskilt boende.

	<ul style="list-style-type: none"> - Paret ska vid ansökan ha varit sammanboende under en längre tid. - Parboende bedöms ingå i skäligen levnadsnivå för den enskilde som ansöker. - Båda parternas dokumenterade vilja krävs.
Omfattning	Den medboende delar lägenhet med den enskilde eller har egen lägenhet inom äldreboendet, betalar för hyra och mat, tar del av måltider och viss service.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Den medboende har inte eget beslut om parboende eller någon annan insats utan är endast medboende. - HSL insatser ingår inte för den medboende. Primärvården har hela ansvaret (gäller läkare, sjuksköterska och insatser för rehabilitering), för detta även då den medboende har flyttat in på särskilt boende. - Den medboende rekommenderas två månaders provboende och att under den tiden behålla sin ordinarie bostad. - Om någondera av parterna avlider upphör beslutet, liksom om den medboende väljer att flytta ut. - Om den medboende får eget behov av särskilt boende görs ansökan som prövas och om den beviljas upphör beslutet om parboende. - Om den medboende har egna behov av hjälp görs ansökan om hemtjänst som prövas och om den beviljas ska hjälp utgå till personen från boendet. Egen personakt upprättas och hemtjänstavgift genereras. - Den medboende ges tillgång till måltider som övriga boende i det särskilda boendet. Om den medboende tar del av måltiderna i boendet utgår avgift för maten enligt kommunens taxa. - Den medboende ska själv ta hand om sin städning och tvätt. - Om den medboende disponerar en egen lägenhet inom det särskilda boendet ansvarar han/hon för städningen av den. - Den medboende delar hyra med sin make/sambo om man sammanbor i en lägenhet. Om den medboende disponerar en egen lägenhet, betalar han/hon egen hyra för den. - Kontrakt med den medboende upprättas som bilaga till den enskildes hyresavtal. Den medboende avsäger sig därmed besittningsrätten.

2.3.5.7 Särskilt boende för personer med psykiska funktionsnedsättningar

Särskilt boende är till för att ge stöd, hjälp och omvårdnad till personer som på grund av psykisk funktionsnedsättning inte klarar av att bo i eget boende.

Dessa personer ska få stöd att leva ett så självständigt liv som möjligt.

Vissa boenden har bemanning dygnet runt medan andra har personal enbart dagtid. En annan skillnad är att vissa boenden inte ordnar gemensamma måltider. Omfattningen av insatsen särskilt boende kan därför skilja sig mellan olika boenden.

För valmöjligheter i särskilt boende SE 2.3.5.5. (valmöjligheter kring specifik plats på särskilt boende)

Insatsens syfte	Bostad och stöd för personer som pga. stödbehov inte kan bo på annat sätt.
Insatsens innehåll	Tillgång till heldygnssomsorg efter behov för vuxna med psykisk funktionsnedsättning, vilkas behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet. Insatsen är avsedd att fylla den enskildes hela omvårdnads- och tillsynsbehov.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skäligen levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde ska ha en diagnosticerad och varaktig psykisk funktionsnedsättning som medför ett omfattande stöd- och omvårdnadsbehov hela eller större delen av dygnet. - Personer med psykisk sjukdom behöver inte ha ett omfattande omvårdnadsbehov under större delen av dygnet. - Behovet av stöd ska inte kunna tillgodoses med insatser i eget boende - Behovet av hjälp ska inte kunna, eller bedömas inte kunna tillgodoses i det

	egna hemmet trots omfattande stöd.
Omfattning	Bostad, omvårdnad och service efter behov samt hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.
Avgränsning	I första hand anvisas plats inom kommunen.

2.3.5.8 Utslussningslägenhet, 4 kap 2 § SoL

Avdelningen för äldreomsorg och funktionshinder har viss tillgång till utslussningslägenheter. Dessa utgör endast bostäder och stöd får knytas till dem via andra insatser. Utslussningslägenheten är ett mellansteg mellan särskilt boende/bostad med särskild service och eget boende. Den utgör hyresgästens eget hem för den beviljade perioden som avser max fyra år.

Utslussningslägenhet kan framöver komma att behövas för medboende i ett parboendeförhållande som har upphört.

Insatsen beviljas enligt Sol 4 kap 2 § SoL.

Insatsens syfte	Ett steg vidare i boendekedjan för personer under 65 år som bor i särskilt boende/bostad med särskild service eller bostad för person i ett parboendeförhållande som har upphört.
Insatsens innehåll	Lägenhet som en mellanform efter boende i bostad med särskild service eller i särskilt boende under en begränsad tid, med boendestöd kopplad till den, eller bostad för person i ett parboendeförhållande som har upphört.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde bor i särskilt boende enligt SoL eller service- eller gruppboende enligt LSS. - Den enskilde behöver fortsatt stöd men i minskad omfattning. - Den enskilde är villig att ta emot boendestöd. - Den enskilde saknar möjlighet att skaffa egen bostad vid det aktuella tillfället. - Den enskilde står i bostadskö och håller sin ansökan aktuell. - Den enskilde är informerad om att han/hon kan bo kvar max fyra år - Det ska finnas en plan för vidareflyttning inom fyra år.
Omfattning	Insatsen omfattar tillgång till en lägenhet i upp till fyra år.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Personen ska flytta vidare till en egen bostad inom fyra år. - För person i ett parboendeförhållande som har upphört gäller inte krav på boendestöd. - Insatsen beviljas enligt Sol 4 kap § 2.

2.3.6 Dagverksamhet, 4 kap 1 § SoL

Socialnämnden bör genom dagverksamhet underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra så att isolering bryts.

Mål för insatsen dagverksamhet är att ge människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra samt att de får en meningsfull sysselsättning. Dagverksamheten kan erbjuda social gemenskap, stimulans, struktur i vardagen och träning av nedsatta funktioner som kan leda till bibehållande eller förbättring av funktioner.

Syftet med dagverksamhet kan också vara att avlasta anhöriga och anhängvårdare.

Kommunen har dagverksamhet med olika inriktningar; dels för personer med demenssjukdom och dels för personer som på grund av någon annan sjukdom eller funktionsnedsättning behöver regelbunden tillsyn, aktivering, träning och social samvaro.

2.3.6.1 **Dagverksamhet för äldre och personer med demenssjukdom**

2.3.6.1.1 Social dagverksamhet

Inom social dagverksamhet erbjuds gemenskap och aktiviteter i grupp och individuellt.

Insatsens syfte	Underlätta för äldre att bo kvar i hemmet samt avlasta närstående som ger omvårdnad.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser /kompenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda - Den enskilde behöver social gemenskap, aktiverande och funktions-uppehållande insatser efter till exempel stroke och/eller har behov av social gemenskap som inte kan tillgodoses genom nämndens öppna verksamheter. - Anhörig som ger omvårdnad till den enskilde behöver avlastning.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå ingår under vistelsetiden. Beviljas som hel- eller halvdag.
Avgränsning	Turbundna resor ingår inte i insatsen men kan sökas separat.

2.3.6.1.2 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Inom dagverksamhet för personer med demenssjukdom erbjuds social samvaro och aktiviteterna utgörs av vardagssysslor som är välkända för den enskilde. Fysiska aktiviteter som promenader och lättgymnastik är viktiga. Genom aktiviteter och stimulans kan dagverksamheten bidra till att den enskilde behåller eller förstärker sina funktioner.

Insatsens syfte	Underlätta kvarboende för den enskilde och avlasta närstående.
Insatsens innehåll	Tillsyn, aktivering, social samvaro och omvårdnad under del av dagen för personer med demenssjukdom.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser och/eller kompenenserande insatser för att få sina behov tillgodosedda <p>Grundkrav: Den enskilde har diagnosticerad demenssjukdom.</p> <p>Minst ett av följande kriterier ska därutöver vara uppfyllt för att dagverksamhet ska beviljas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - den enskilde har behov av tillsyn och omsorg som inte kan tillgodoses enbart med hjälp i hemmet - den enskilde har uppenbara och stora svårigheter att bo kvar hemma utan insatsen dagverksamhet - anhörig som ger omvårdnad till den enskilde behöver avlastning.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå ingår under vistelsetiden.
Avgränsning	Turbundna resor ingår inte i insatsen men kan sökas separat.

2.3.6.1.3 Dagverksamhet för äldre personer inom personkrets 1 och 2, LSS

I vissa fall kan personer som är över 67 år och som tidigare har haft daglig verksamhet behöva dagverksamhet enligt SoL. I dessa fall utförs dagverksamheten av Järfälla dagliga verksamhet enligt en skriftlig överenskommelse. De tar emot dessa personer och skräddarsyr en verksamhet på den enhet som passar personen bäst.

Syftet är att ge fortsatt social gemenskap, stimulans, struktur i vardagen och träning av nedsatta funktioner som kan leda till bibehållande eller förbättring av funktioner.

Dagverksamhet kan vara ett sätt att underlätta för den enskilde att kunna bo kvar i sitt hem och ha kontakt med andra. Ett annat syfte med dagverksamheten är avlastning för anhöriga.

Insatsens syfte	Underlätta kvarboende för den enskilde och avlasta anhöriga.
Insatsens innehåll	Tillsyn, aktivering, social samvaro och omvårdnad under del av dagen.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Den enskilde behöver omvårdnad, tillsyn, stimulans och gemenskap.- Den enskilde omfattas av personkrets 1 eller 2, LSS.- Anhöriga behöver avlastning.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå ingår under vistelsetiden.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Turbundna resor ingår inte i insatsen men kan sökas separat.- Personer som bor i bostad med särskild service hänvisas till kommunens öppna verksamhet för denna målgrupp.

2.3.7 Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning, 4 kap 1 § SoL

Kommunen har verksamhet som benämns *sysselsättning* för personer med psykisk funktionsnedsättning. Även där erbjuds social gemenskap och aktiviteterna är så långt möjligt anpassade efter brukarnas behov. I vissa fall kan praktik i samarbete med försäkringskassan och arbetsförmedlingen förekomma.

Syftet med insatsen är att skapa en meningsfull sysselsättning i vardagen. För personer som på grund av sin psykiska funktionsnedsättning inte står till arbetsmarknadens förfogande kan det vara ett sätt att få träffa andra och att ha någonting meningsfullt att göra på dagarna. De ges möjlighet att få mera struktur på tillvaron genom att ha tider att passa och komma in i dagliga rutiner.

Insatsen kan även fungera som avlastning för anhöriga.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Funktionsuppehållande och stärkande innehåll för personer med psykisk funktionsnedsättning, avlastning för anhöriga.
Insatsens innehåll	Meningsfull sysselsättning, aktivering och social samvaro för personer med psykisk funktionsnedsättning, i vissa fall samarbete med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Den enskilde har diagnosticerad psykisk funktionsnedsättning och behöver aktivering och social samvaro för att bryta isolering och/eller skjuta upp nästa sjukdomsperiod genom insatsen sysselsättning.- Den enskilde står inte till arbetsmarknadens förfogande

	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde ska om möjligt visa upp arbetsförmågeutredning från försäkringskassan eller arbetsförmedlingen - Den enskilde saknar sysselsättning i vardagen - Den enskilde har förmåga att delta i organiserad verksamhet i mindre arbetsgrupper och upprätthålla en viss kontinuitet i närvaro; i annat fall hänvisas den enskilde till kommunens öppna verksamhet.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå ingår under vistelsetid inom sysselsättning.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Turbundna resor ingår inte i insatsen men kan sökas separat. - Dagverksamhet ska inte ersätta eller ta över Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens ansvar för rehabilitering och arbete. - Vid uppföljning ska ställning tas till om det finns fortsatt behov av dagverksamhet eller om planering för jobbsökande ska påbörjas. - Den som provar arbete eller studier behåller sin plats inom sysselsättning under provtiden som är på max tre månader.

2.3.8 Boendestöd, 4 kap 1 § SoL

Boendestöd är ett praktiskt och pedagogiskt stöd för den enskilde att fungera i eget boende. Det används när den enskilde behöver stöd för att få ett så självständigt liv som möjligt med en fungerande vardag så att han/hon ska kunna bo kvar i sin bostad och/eller inte ska bli isolerad.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Möjliggöra eget boende och bryta isolering för personer med fysisk, psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
Insatsens innehåll	Praktiskt och pedagogiskt stöd för personer med fysisk, psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning att fungera i eget boende.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Bedömning av omfattning efter den enskildes behov av stöd med planering och struktur, igångsättning av hushållssysslor, påminnelser om basala behov som att sköta personlig hygien samt stöd vid samhällskontakter. - Den enskilde behöver stödjande och tränande insatser inom viktiga livsområden, exempelvis sköta hygien och hushåll, skapa struktur, åka med allmänna färdmedel, komma ut på aktiviteter, knyta kontakter, med mera. - Den enskilde har förmåga att delta i aktiviteterna som ska göras tillsammans med boendestödet och har förmåga att utvecklas med hjälp av insatsen.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov anges i timmar.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Boendestödet utgår från hemmet. - Uppgifter utförs i normalfallet tillsammans med den enskilde. Om han/hon inte klarar det eller om behovet visar sig vara av mera bestående karaktär ska bistånd erbjudas i form av avgiftsbelagd hemtjänst.

2.3.9 Kontaktperson, 4 kap 1 § SoL

Insatsen kontaktperson är ett stöd som ges av en medmänniska som är lämplig för uppgiften. Ingen särskild utbildning krävs. Inom Individ- och Familjeomsorgen finns möjlighet att få en kvalificerad kontaktperson, en person med särskild kompetens, där insatsen är av behandlande karaktär.

Kontaktpersonen ska i första hand bryta isolering genom att öka den enskildes möjligheter att komma ut i samhället, få kontakt och samvaro med andra människor och hjälp till fritidsverksamhet.

Kontaktpersonen ska arbeta förebyggande för att främja sociala kontakter och den enskildes utveckling. Han/hon ska också kunna ge råd i vardagliga situationer som inte är av komplicerad natur.

Kontaktperson beviljas inte för personer som har ett fungerande kontaktnät. För personer med särskilt boende/bostad med särskild service ska behovet normalt tillgodoses inom ramen för boendets ansvar.

En anhörig kan inte bli kontaktperson eftersom insatsen syftar till att vidga den enskildes sociala nätverk utanför familjen alternativt kompensera för att nätverk inom familjen inte existerar.

Insatsen gäller alla åldrar från och med cirka 13 års ålder eftersom det ligger inom föräldraansvaret att tillgodose behovet fram till dess.

Insatsens syfte	Bryta social isolering.
Insatsens innehåll	Stöd av icke-professionell art som ges av en medmänniska, lämplig för uppgiften, till personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Den enskilde har bristfälligt nätverk och behöver bryta isolering.
Omfattning	Efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Kan beviljas först från cirka 13 års ålder.- Behandling ingår inte.- Anhörig till den enskilde kan inte bli kontaktperson.- Beviljas i normalfallet inte i särskilt boende/bostad med särskild service.

2.3.10 Korttidsvistelse för barn och unga med funktionsnedsättningar, 4 kap 1 § SoL

Korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning för en kort period kan vistas i ett korttidshem, i en korttidsfamilj eller på ett läger. Korttidsvistelse är till för att ge såväl rekreation, miljöombyte och personlig utveckling för den enskilde som avlastning för anhöriga.

Korttidsvistelse beviljas antingen för hela dygn eller för dagtid och efter behovet.

För rätt till korttidsvistelse ska det finnas ett omfattande vårdbehov och betydande svårigheter i det dagliga livet hos den enskilde alternativt att familjesituationen är mycket pressad och att det finns syskon som blir åsidosatta på grund av att personen med funktionsnedsättning har så stora behov av omvårdnad och stöd.

Korttidsvistelse beviljas oftast barn och unga med flera diagnoser där den sammantagna behovsbilden är jämförbar med vad som krävs för personkretstillhörighet inom LSS. Barnet/den unge kan även vara under utredning för LSS eller vara för ung för att diagnos som berättigar till LSS-insatser ska kunna ställas.

2.3.10.1 Korttidshem eller korttidsfamilj

Ett korttidshem är en anpassad och bemannad lokal dit barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan komma för några dagars vistelse i grupp per månad. Här kan man träna olika färdigheter och komma ut på utflykter och aktiviteter. Korttidsfamilj är en familj som socialnämnden godkänt för att ta emot ett fåtal barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Insatsens syfte	Miljöombyte och rekreation för den enskilde, avlastning för anhöriga.
Insatsens innehåll	Vistelse under begränsad tid på korttidshem eller i korttidsfamilj för barn och unga med funktionsnedsättningar.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Barnet/den unge behöver så omfattande omvårdnad att det tangerar LSS-behov eller familjesituationen är mycket pressad. - Barnet/den unge behöver miljöombyte och rekreation eller anhöriga behöver avlastning i omvårdnadsarbetet och möjlighet till avkoppling.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Endast diagnos ADHD berättigar normalt inte till insatsen. - Turbunden resa till och från verksamheten ingår inte men kan sökas separat.

2.3.10.2 Läger eller kollo

Läger- eller kollovistelse innebär att barn/unga får möjlighet att komma bort från sin vanliga miljö och erbjuds olika aktiviteter som bad, fiske, paddling, skidåkning, lekar, spel eller bara samvaro.

Läger och kollo erbjuds främst under skollov.

Insatsens syfte	Miljöombyte och rekreation för den enskilde, avlastning för anhöriga.
Insatsens innehåll	Vistelse under begränsad tid på kollo eller läger.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Barnet/den unge behöver så omfattande omvårdnad att det tangerar LSS-behov eller familjesituationen är mycket pressad. - Barnet/den unge behöver miljöombyte och rekreation <u>eller</u> anhöriga behöver avlastning i omvårdnadsarbetet och möjlighet till avkoppling.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	Turbunden resa till och från verksamheten ingår inte men kan sökas separat.

2.3.11 Korttidstillsyn för skolgång över 12 år i anslutning till skoldagen samt under lov, 4 kap 1 § SoL

Insatsen innebär fritidsverksamhet, ”fritids”, i anslutning till skoldag eller under lov för barn/unga med funktionsnedsättning som har fyllt 12 år och därmed har vuxit ifrån den allmänna rätten till fritids.

Insatsens syfte	Tillsyn, omvårdnad och en meningsfull sysselsättning för ungdomar över 12 år med omfattande funktionsnedsättningar.
Insatsens innehåll	Vistelse på fritidshem i anslutning till skoldagen eller under lov.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den unge har en funktionsnedsättning som tangerar LSS-behov . - Föräldrarna förvärvsarbetar före och efter skolans slut, under lov- och studiedagar och längre lov och barnet/den unge klarar sig inte på egen hand.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Insatsen är tillgänglig från höstterminen det år den unge fyller 13 år. - Turbundna resor ingår inte i insatsen men kan sökas separat.

2.3.12 Omvårdnadsbidrag, 4 kap 2 § SoL

Omvårdnadsbidraget är ett skattefritt stimulansbidrag som beviljas den enskilde så att denne kan kompensera anhöriga för den omvårdnad de ger, ett arbete som annars skulle ha utförts av hemtjänsten.

Det arbete som utförs av anhöriga ska överskrida det stöd som förutsätts i äktenskapsbalken och föräldrabalken. Insatserna ska vara av personlig karaktär, såsom hjälp med klädsel, förflyttningar eller personlig hygien. Det kan också handla om stöd och tillsyn till följd av ett sjukdomstillstånd, till exempel vid demensdiagnos.

Insatsens syfte	Kompensation till anhöriga för väsentligt medarbete utöver vad som förutsätts i äktenskapsbalken och föräldrabalken, uppgifter som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst.
Insatsens innehåll	Ekonomiskt bidrag till den enskilde som kan kompensera anhörig.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Hjälpbehovet ska ha karaktär av personlig omvårdnad och det ska finnas en lämplig person för utförandet.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov. Beslut enligt 4 kap. 2 § SoL.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Hushållsarbete som man normalt hjälper varandra med som makar/sambor, barn/föräldrar berättigar inte till omvårdnadsbidrag.- Omvårdnadsbidraget utgår endast när den enskilde vistas i ordinärt boende, inte inom särskilt boende. Detta gäller även vid parboende.- Den som får någon annan ersättningsform eller insats avsedd för samma hjälpbehov ska inte beviljas omvårdnadsbidrag.- Omvårdnadsbidraget kan i avlastande syfte kombineras med andra insatser som inte avser samma behov.- Bidragets storlek anpassas utifrån aktuellt omvårdnadsbehov. <p>Omvårdnadsbidraget delas in i fyra olika nivåer beroende på omvårdnadsbehovets omfattning. Bidraget utgår månadsvis, med start från beslutsdatum, med en tolfedel av 30, 60, 90 eller 120 % av basbeloppet.</p> <ul style="list-style-type: none">- Nivå 1: Omsorgsbehovet ska uppgå till 6-12 tim/vecka- Nivå 2: Omsorgsbehovet ska uppgå till 13-19 tim/vecka- Nivå 3: Omsorgsbehovet ska uppgå till 20-26 tim/vecka- Nivå 4: Omsorgsbehovet ska uppgå till 27 tim/vecka eller mer

2.3.13 Turbunden resa, 4 kap 1 § SoL

Turbunden resa innebär att en person hämtas från sin bostad av särskilt utbildade förare av taxibilar eller specialfordon och lämnas över till personal i aktuell verksamhet, samt motsvarande vid återfärd. Turbunden resa är särskilt upphandlad och innefattar mera service än färdtjänst.

Insatsens syfte	Möjliggöra färder till/från av kommunen beviljad insats utanför hemmet.
Insatsens innehåll	Hämtas/lämnas till/från bostad/verksamhet.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har ansökt om insatsen.- Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå.- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.- Insats utanför hemmet är beviljad av kommunen.- Den enskilde saknar möjlighet att ta sig till och från verksamheten.- Turbunden resa är en förutsättning för att den enskilde ska kunna tillgodogöra sig beviljad insats utanför hemmet.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov, i normalfallet en utresa och en hemresa per dag.

Avgränsning	- För ensamåkning krävs intyg från läkare eller annan person med legitimation som styrker behovet. - Resor under verksamhetstid ingår i verksamhetens ansvar och resor för barn till och från skolan hör till skolresor.
--------------------	---

2.3.14 Trygghetslarm, 4 kap 1 § SoL

Trygghetslarm innebär möjlighet att kalla på hjälp vid behov dygnet runt via ett installerat larm som finns hos den enskilde hela den beviljade tiden. Alla larm innehåller även en rök- och brandvarnare. Larm kan även ges som dörrlarm.

Insatsens syfte	Öka tryggheten i eget boende.
Insatsens innehåll	Installation av larmuppkoppling som ger möjlighet att kalla på hjälp vid behov, dygnet runt.
Bedömningskriterier	- Den enskilde har ansökt om insatsen. - Den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt. - Den enskilde har behov av stödjande insatser för att få sina behov tillgodosedda - Den enskilde behöver kunna nå personal vid akuta behov. - Det finns fallrisk och risk för andra akuta situationer, tillfälligt eller stadigvarande omvårdnadsbehov och olika funktionsnedsättningar.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	- Personen ska medverka genom att lämna ut nycklar. - Personen ska ha förmåga att använda trygghetslarmet.

2.3.15 Digital natttillsyn – nattkamera, 4 kap 2 § SoL

Nattkamera innebär att en webbkamera installeras i den enskildes sovrum och att tillsyn sker vid vissa överenskomna tidpunkter istället för att nattpatrull besöker och kanske väcker personen. Om det vid tillsynstillfället upptäcks ett behov av personal görs ett hembesök.

Denna insats beviljas enligt § 4 kap 2 §, SoL.

Insatsens syfte	Tillgodose trygghetsbehov.
Insatsens innehåll	Installation av webbkamera, tillsyn via denna av nattpatrull efter överenskommelse, utryckningsbesök vid behov.
Bedömningskriterier	- Personen medverkar genom att lämna ut nycklar. - Personen har förmåga att använda larmet. - Den enskilde behöver tillsyn nattetid och väljer denna form istället för regelbundna besök av nattpatrull. - Den enskilde har behov av stödjande insatser för att få sina behov tillgodosedda
Omfattning	Digital natttillsyn kan beviljas vid max 6 tillfällen per natt.
Avgränsning	Avser natt, kl. 22.00–07.00, vid överenskomna punktvisa tillfällen.

2.3.16 Ansökan från personer som vill flytta till Järfälla kommun, 2 kap 8 § SoL

En person som önskar flytta till annan kommun, men som till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där utan att inflyttningsskommunen erbjuder behövliga insatser, får hos den kommunen ansöka om sådana insatser enligt 2 kap 8 §. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde vore bosatt i inflyttningsskommunen. Sökta insatser prövas enligt 4 kap 1 §.

Insatsernas syfte	Tillgodose behov som möjliggör flyttning till Järfälla kommun.
Insatsens innehåll	Rättighet att göra ansökan om hjälpinsatser i Järfälla kommun och få den prövad som om personen redan bodde i kommunen.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde har ansökt om hjälpinsatser. - Den enskilde har behov av sökta insatser för att uppnå skälig levnadsnivå. - Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt i Järfälla kommun. - Den enskilde har till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom ett varaktigt behov av omfattande hjälp och kan inte bosätta sig i Järfälla kommun utan att erbjudas behövliga insatser. - Prövning på samma grunder som om personen redan bodde i kommunen. - Det får inte hållas emot den enskilde om dennes behov är tillgodosedda eller kan tillgodoses i nuvarande kommun. - Utredning från bostättningskommunen ska begäras in som underlag till beslut, alternativt att hembesök görs i den enskildes nuvarande bostad.
Omfattning	Insats/insatser beviljas utifrån den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Bestämmelsen är inte tillämplig vid tillstånd som är av övergående karaktär. - Järfälla kommuns riktlinjer gäller för alla sökta insatser.

2.3.17 Samordnad individuell plan, SIP, 1kap 7 § SoL

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Anhöriga ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser respektive huvudman ska svara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

DEL 3. STÖD ENLIGT LSS

3.1 Mål

LSS är en rättighetslag avsedd att tillförsäkra personer med omfattande funktionsnedsättning god service och gott stöd. Det övergripande målet är att den enskilde ska kunna leva som andra i samhället trots sin funktionsnedsättning.

LSS är också en komplementlag i den meningen att insatser kan adderas till det stöd som kan ges via andra lagar, vilket innebär att personer som omfattas av personkrets för LSS även har rätt att söka insatser enligt andra lagar.

3.2 Värdegrund

De bärande principerna i lagen ska förverkligas genom att personer med funktionsnedsättning får självbestämmande, delaktighet och jämlikhet samt att tillgänglighet, helhetssyn och kontinuitet råder vid bedömning av behov och vid utförande av insatser.

3.3 Rätten till insatser

Personer som hör till målgruppen och är bosatta i kommunen har rätt till insatser enligt 9 § 1-9 p. LSS om

- de begär det och
- de behöver sådan hjälp i sin livsföring för att uppnå goda levnadsvillkor samt att
- deras behov inte är tillgodosett på annat sätt

Personer som hör till personkrets 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insats daglig verksamhet enligt 9 § 10 p. LSS.

Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom/henne.

När åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Se *Barnperspektivet*, punkt 1.7.2. Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans/hennes ålder och mognad. Lag (2010:480).

3.3.1 Målgrupp

LSS innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

3.3.2 Kvalitetsnivå

Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Verksamheten enligt LSS ska vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

3.3.3 Behovsbedömning

Prövning av begäran om insats sker i två steg. Först görs en bedömning om personen omfattas av personkrets enligt LSS och därefter bedöms behovet av stöd och/eller service.

3.3.3.1 Personkretsbestämning

3.3.3.1.1 Personkrets 1

Personer med diagnoserna utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd omfattas av denna personkrets. För bedömningen krävs en utförlig utredning med intyg utfärdat av behörig person, till exempel legitimerad psykolog eller legitimerad läkare med specialistkompetens. Ibland krävs kompletterande utredningar, till exempel pedagogisk utredning från skola/barnomsorg.

3.3.3.1.2 Personkrets 2

För att omfattas av personkrets 2 ska den enskilde ha en diagnos om hjärnskada i vuxen ålder med bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning som följd. Även här krävs en utredning och ett intyg som är utfärdat av behörig person, till exempel legitimerad psykolog och/eller läkare med specialistkompetens (neurologklinik, hjärnskadecenter). Utredningen ska styrka att den enskilde har fått en hjärnskada någon gång efter utvecklingsåren, från 16 års ålder eller senare, och att hjärnskadan innebär bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning.

3.3.3.1.3 Personkrets 3

Personkrets 3 är inte diagnosstyrd i den meningen att en viss diagnos alltid medför att en person omfattas av LSS. För bedömning om en person omfattas av personkrets 3 behövs underlag som tydliggör funktionsnedsättningens konsekvenser i det dagliga livet. Den fysiska eller psykiska funktionsnedsättningen ska

- vara stor
- vara varaktig
- förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen
- inte vara orsakad av normalt åldrande
- föranleda ett omfattande behov av stöd och service.

Alla dessa förutsättningar ska vara uppfyllda för att den enskilde ska omfattas av personkrets 3.

3.3.3.2 Behovsprövning

Personer som omfattas av LSS personkrets har enligt 7 § LSS rätt till insatser om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Därmed har personer som ingår i personkretsen inte automatisk rätt till insatserna inom LSS. Rätten till insatser måste prövas enligt 7 § LSS, det vill säga att det ska styrkas att den enskilde behöver sådan hjälp i sin livsföring, att behoven inte tillgodoses på annat sätt och att insatsen krävs för att den enskilde ska få goda levnadsvillkor.

Den enskildes behov av en insats ska alltid bedömas utifrån den individuella situationen. Normaliseringsprincipen ska vara vägledande. Bedömningen av den enskildes behov ska alltså ske utifrån en jämförelse med hur en person i samma ålder utan funktionsnedsättningar lever. För att avgöra vilka insatser som kan vara aktuella måste hänsyn tas till den enskildes totala situation.

Vid utredningen tas även hänsyn till *barnperspektivet* (punkt 1.7.2), *gemensamt ansvar i hushållet* (punkt 1.10) och *föräldraansvar* (punkt 1.11).

3.3.4 Insatser enligt LSS

Insatser som anges i 9 § LSS är

1. Rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar*
2. Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap Socialförsäkringsbalken
3. Ledsagarservice
4. Biträde av kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

*Landstinget ansvarar för insats enligt 9 § 1: Rådgivning och annat personligt stöd.

3.3.4.1 Rådgivning och annat personligt stöd, 9 § 1 p. LSS

Insatsen *Rådgivning och annat personligt stöd* utgör ett så kallat expertstöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stor och varaktig funktionsnedsättning. Insatsen behölls av landstinget när omsorgslagen upphörde och LSS tog vid 1994.

3.3.4.2 Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, 9 § 2 p. LSS

Insatsen personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges i olika situationer av ett begränsat antal personer så att den hjälpbehövande kan klara sitt dagliga liv. Personlig assistans ges också för övriga behov, till exempel om personen behöver hjälp för att komma ut i samhället, studera, delta i daglig verksamhet eller för att få eller behålla ett arbete. (Prop. 1992/93:159, s 64).

Rätten till personlig assistans avser svårt funktionshindrade personer och ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade fall, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara om att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig och klä av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra. (1992/93:159, s 174-175)

När ansökan om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS har tagits emot är första steget att pröva om den sökande ingår i personkretsen enligt 1 § 1-3 LSS. Bedöms den sökande ingå i personkretsen enligt 1 § 1-3 LSS utreds behovet av personlig assistans vidare. Bedöms den sökande inte ingå i personkretsen avslås ansökan på grund av att den sökande inte har rätt till insatser enligt 9 § 1-10 LSS. Omfattas den sökande av personkretsen görs behovsbedömning i två steg:

Första steget är att utreda behov av hjälp med de grundläggande behoven som definieras i lagen som behov av mycket privat karaktär och som av den anledningen behöver utföras av begränsat antal personer. Bedöms den sökande ha behov av hjälp med de grundläggande behoven i sådan omfattning och av sådan karaktär som avses med personlig assistans är det andra steget i utredningen att utreda behov av andra personliga behov, så kallade övriga behov som inte är av privat karaktär som till exempel förflyttningar, hushållssysslor med mera.

Om hjälpbehovet med de grundläggande behoven inte bedöms vara så omfattande eller om de inte bedöms vara av privat karaktär kan detta påverka rätten till personlig assistans. Bedöms hjälpbehovet med de grundläggande behoven vara ringa utreds inte behov av hjälp med andra personliga behov, övriga behov eftersom rätt till personlig assistans i sådant fall inte föreligger.

I bedömningen av behovet ska jämförelse göras med den livsföring som anses normal för personer utan funktionsnedsättning i samma ålder. I bedömningen av barns behov av personlig assistans tas hänsyn till föräldraansvar för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning och hjälpbehovet som överstiger vanligt föräldraansvar.

Den som ansöker om biträde av personlig assistans eller ekonomisk av skäligen kostnader för sådan assistans måste beskriva vilket hjälpbehov den enskilde har med alla de grundläggande behoven och även beskriva vilket hjälpbehov han eller hon har utöver de grundläggande behoven, det vill säga de övriga behoven samt beskriva varför hjälpbehovet finns för att socialnämnden ska kunna bedöma behovet av personlig assistans. Socialnämnden har rätt i som en del i utredningen att träffa den sökande.

För att ersättning för personlig assistans ska betalas ut ska den som har beviljats personlig assistans redovisa till socialnämnden att det har uppstått faktiska kostnader för utförd assistans i enlighet med den 9 c § och 11 a § LSS. Ansökan om insatsen ska ha inkommit till socialnämnden senast dagen innan den sökande fyller 65 år för att rätt till insatsen ska finnas.

Eftersom behov av hjälp kan komma att ändras fattas beslut om personlig assistans under en begränsad period. Den som har beviljats ekonomisk ersättning för personlig assistans kan bli återbetalningsskyldig om oriktiga uppgifter har lämnats till socialnämnden.

Om hjälpbehovet med de grundläggande behoven överstiger tjugo timmar i veckan kan rätt till assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken, SFB föreligga. Personlig assistans kan sökas både hos kommunen och hos Försäkringskassan. Kommunen ska anmäla eventuellt behov av assistansersättning till Försäkringskassan. Försäkringskassan och kommunen gör bedömningar av behov av personlig assistans oberoende av varandra. Försäkringskassan kan enbart bevilja assistansersättning om hjälpbehovet är minst tjugo timmar per vecka för de grundläggande behoven. Till kommunens uppgifter ingår att bevilja personlig assistans enligt 9 § 2 LSS för personer vars hjälpbehov är av assistanskaraktär men som inte överstiger dessa tjugo timmar i veckan.

Har personen assistansersättning från Försäkringskassan ska kommunen utreda tillfällig behov av personlig assistans som inte tillgodoses genom den beviljade assistansersättningen från Försäkringskassan. Kommunen har en skyldighet att anmäla till Försäkringskassan om personen har beviljats insats som kan påverka assistansersättning.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats. Ingen avgift tas för denna insats.

Insatsens syfte	Möjliggöra ”att leva som andra”.
Insatsens innehåll	Personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning behöver omfattande hjälp i den dagliga livsföringen.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, på- och avklädning, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). - Behovet ska inte vara ringa; ju mera integritetskänsligt desto färre timmar behövs för att det ska vara berättigat med personlig assistans. - Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till assistans för andra personliga behov.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> -Om assistans för grundläggande behov bedöms överstiga 20 tim/v ska ärendet anmälas till Försäkringskassan. Har personen beviljats assistansersättning ska behovet i första hand tillgodoses genom den. - Den som behöver mer än en personlig assistent samtidigt har rätt till det endast om möjligheterna till bostadsanpassning och hjälpmedel har utretts. - Personlig assistans för äldre gäller endast om assistansen är beviljad innan personen har fyllt 65 år, eller ansökan om assistans inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad. -Utökning av personlig assistans kan inte beviljas efter att den insatsberättigade har fyllt 65 år. -Om behovet av hjälp ökar kan hjälpen kompletteras med hemtjänst enligt SoL. För insatser enligt SoL kan avgift förekomma efter ekonomisk prövning. -Personlig assistans beviljas inte när behovet tillgodoses på annat sätt. Detta gäller när personen har beviljats insatsen: Särskilt boende, bostad med särskild service för barn och ungdomar eller för vuxna, på daglig verksamhet, dagverksamhet eller på korttidsboende eller korttidshem eller korttidstillsyn. -Personlig assistans beviljas inte under skoldagen eller på förskolan. -Personlig assistans beviljas inte under sjukhusvistelse. <p>Undantag kan förekomma om bedömningen görs att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.</p>

3.3.4.3 Ledsagarservice, 9 § 3 p. LSS

Ledsagarservice ska underlätta för personer med omfattande funktionsnedsättning att delta i samhällslivet för att exempelvis besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller i kulturlivet eller för att promenera. Syftet är att få hjälp att bryta den isolering som ofta blir följd av en omfattande funktionsnedsättning.

Ledsagarservice är en regelbunden insats som i första hand är knuten till enklare aktiviteter i närmiljön. Ledsagning kan beviljas om personen behöver det för att kunna ta sig till och från en aktivitet. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven (prop.1992/93:159, s.74).

I bedömningen av behovet av ledsagning för barn och ungdomar, tas hänsyn till det ansvar som föräldrarna har att tillgodose barnens behov av stimulans och fritidsaktiviteter. Socialnämnden bedömer att föräldrarna har stort ansvar för detta till och med att barnet fyller tolv år. Visst föräldraansvar ingår även för äldre barn och ungdomar.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Syftet är att den enskilde ska få hjälp att komma ut bland andra människor och kunna genomföra enklare aktiviteter.
Insatsens innehåll	Personlig service till personer med omfattande funktionsnedsättning att komma ut i samhället, genomföra enklare aktiviteter och bryta isolering. Omvårdnad kan ingå i insatsen om behovet uppstår i samband med aktiviteten.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde behöver hjälp att ta sig till och från aktiviteter som att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller i kulturlivet, eller ta promenader.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Insatsen är främst avsedd för närmiljö. - Insatsen avser inte resor till/från verksamhet eller skola. - Insatsen är inte aktuell förrän från 13 års ålder då föräldraansvaret tillgodoser barnets behov när de är yngre. - Insatsen beviljas inte om den enskilde har personlig assistans. - Insatsen beviljas inte om den enskilde bor i särskilt boende eller bostad med särskild service. - Omvårdnad ingår inte men stöd för att aktiviteten ska kunna genomföras. - Medicinska insatser ingår inte. - Insatsen kan inte beviljas om behovet av ledsagning beror på andra skäl än funktionsnedsättning.

3.3.4.4 Biträde av kontaktperson, 9 § 4 p. LSS

En kontaktperson ska vara en medmänniska som kan ersätta eller komplettera kontakten med anhöriga. En viktig uppgift bör vara att hjälpa till att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. En kontaktperson ska kunna ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur. Insatsen bör ses som ett icke-professionellt stöd som ges av en person med stort engagemang och intresse för andra människor (prop.1992/93:159, s.75-76).

Insatsen är enligt uttolkande domar huvudsakligen till för att bryta isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet.

Den enskilde ska vara isolerad, det vill säga i princip inte ha några kontakter eller anhöriga. Personer som bor i bostad med särskild service anses inte vara isolerade på grund av att de har kontakt med andra boende och med personal och oftast också inom daglig verksamhet. De har också ofta god man/förvaltare och någon anhörigkontakt.

3.3.4.4.1 Barn

Insatsen är inte avsedd för små barn, där det ingår i föräldraansvaret att se till barnets behov i ovanstående avseenden. Insatsen kan vara aktuell tidigast från 13 år och uppåt. I bedömningen av behovet av kontaktperson för barn och ungdomar tas hänsyn till det ansvar som föräldrarna har att tillgodose barnens behov av stimulans och fritidsaktiviteter. Socialnämnden bedömer att föräldrarna har stort ansvar för detta till och med att barnet fyller tolv år. Visst föräldraansvar ingår även för äldre barn och ungdomar.

Insatsens syfte	Bryta isolering och möjliggöra kontakter med andra människor.
Insatsens innehåll	Stöd av en medmänniska att bryta isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde har bristfälligt nätverk och behöver bryta isolering genom samvaro, stöd att komma ut i samhället, kontakt med andra människor och hjälp till fritidsverksamhet. - Den enskilde behöver råd i vardagliga situationer som inte är av komplicerad natur.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Behandling ingår inte. - Anhörig till den enskilde ska inte utses till hans/hennes kontaktperson. - Insatsen är inte avsedd för personer som bor i bostad med särskild service. - Insatsen beviljas inte förrän från cirka 13 års ålder

3.3.4.5 Avlösarservice i hemmet, 9 § 5 p. LSS

Med avlösarservice avses att en annan person tillfälligt övertar omvårdnaden från anhöriga, vanligen i den enskildes hem. (Prop.192/93:159 sid.76.) Det innebär att föräldrar inte kan vara avlösare till sina egna barn.

Avlösarservice i hemmet är enligt förarbeten avsedd att göra det möjligt för anhöriga att få avkoppling och kunna utträta ärenden utanför hemmet utan att personen med funktionsnedsättning deltar.

Avlösarservice kan ges såväl regelbundet som i akuta situationer. Den kan användas dygnets alla timmar och dagar beroende på behovet. Det finns inga åldersgränser för att bli beviljad avlösarservice. Insatsens omfattning anpassas alltid utifrån den enskildes individuella behov. Det är ofta lämpligt att starta med ett litet antal timmar.

3.3.4.5.1 Barn

I bedömningen av behov av avlösarservice jämförs barnets behov av hjälp med det omvårdnadsbehovet som ett barn utan funktionsnedsättning har i samma ålder. Föräldraansvaret är större ju yngre barnet är. Beroende på funktionsnedsättning, familjesituation, om föräldrarna bor tillsammans eller inte och om det finns syskon, kan den individuella behovsbedömningen se olika ut. Hänsyn ska tas till om det finns andra insatser för barnet/den unge, som till exempel vårdbidrag.

Det ska finnas behov hos anhöriga att kunna koppla av eller vila, att kunna genomföra egna aktiviteter utan att personen med funktionsnedsättning följer med, att kunna ägna sig åt andra familjemedlemmar, eller att kunna delta i utbildning och medverka i behandling utan att personen med funktionsnedsättning följer med (prop.1992/93:159, s.67-77, 178).

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Möjlighet för anhöriga som vårdar närstående person med funktionsnedsättning att få avkoppling och kunna utföra aktiviteter utanför hemmet
Insatsens innehåll	Personal övertar tillfälligt omvårdnaden från anhöriga, vanligen i den enskildes egen bostad.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde bor med en anhörig som ger vård i hemmet. - Den enskilde behöver att någon tillfälligt övertar omvårdnaden när anhörig gör annat.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.

Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Föräldrar kan inte vara avlösare till sina egna barn. - Anhöriga kan inte vara avlösare - Andra insatser för samma ändamål, till exempel vårdbidrag och korttidsvistelse kan påverka bedömningen av behovet. - Avlösarservice beviljas inte för tid när barnet normalt vistas eller hämtas/lämnas på förskola, fritids eller skola eller när föräldrarna arbetar.
--------------------	--

3.3.4.6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet, 9 § 6 p. LSS

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet innebär att en person med funktionsnedsättning som omfattas av lagens personkrets tillfälligt får vistas på ett korttidshem, hos en korttidsfamilj eller delta i lägerverksamhet. (prop.1992/93:159, s.77-78). Omvårdnad ingår i insatsen.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet kan beviljas med syfte att ge avlastning i omvårdnadsarbete, för att ge miljöombyte och rekreation eller för att bryta ett ensidigt beroendeförhållande mellan barn och föräldrar. Det är de svårigheter som personens funktionsnedsättning medför som ska vara orsak till avlastningsbehovet. Korttidsvistelse kan ge föräldrarna möjlighet att ge tid för syskon till personen med funktionsnedsättning. Korttidsvistelse kan även beviljas för att ge möjlighet till miljöombyte och rekreation.

Det finns ingen nedre åldersgräns i lagen för att beviljas insatsen. I bedömningen av behovet av insatsen utifrån syftet att ge miljöombyte och rekreation anser socialnämnden att föräldrarna har ett stort ansvar att tillgodose detta behov till och med att barnet fyller 13 år. Att tillgodose äldre barns behov av miljöombyte ingår även i viss mån när barnet är äldre än 13 år.

Korttidsvistelse i familj kan vara en bättre lösning än korttidshem för yngre barn och för dem som inte klarar att vistas i grupp.

Behov av avlösning kan vara tillgodosett av nätverk, till exempel genom att mor- och farföräldrar kontinuerligt är barnvakter eller genom att barnet bor växelvis hos sina föräldrar. Behov av insatsen kan ändå finnas om nätverket inte längre orkar eller att föräldrarna inte vill belasta dem mer.

En person som har personlig assistans kan i normalfallet inte beviljas korttidsvistelse för avlastning. Om anhöriga är anställda som assistenter är det ett åtagande de själva valt och i första hand är det deras arbetsgivare som har skyldighet att se till att de får semester och dygnsvila som andra anställda. Om den enskilde har omfattande assistans så att ett stort antal assistenter rör sig i hemmet stora delar av dygnet kan det berättiga till korttidsvistelse, med hänsyn till att föräldrar, syskon behöver tid för sig själva.

Vuxna som bor hemma hos föräldrar och inte har personlig assistans kan beviljas korttidsvistelse både med syfte att ge avlastning och miljöombyte. Vuxna som bor i egen lägenhet kan ha behov av korttidsvistelse för miljöombyte och rekreation om behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

3.3.4.6.1 Korttidshem eller korttidsfamilj

Ett korttidshem är en anpassad och bemannad grupplokaler dit barn och unga med funktionsnedsättning kan komma för några dagars vistelse per månad. Här kan man träna olika färdigheter och komma ut på utflykter och aktiviteter. Korttidsfamilj är en familj som socialnämnden godkänt för att ta emot ett fåtal barn och unga med funktionsnedsättning.

Insatsens syfte	Miljöombyte och rekreation för den enskilde, avlastning för anhöriga och ett led i att bryta beroendeförhållande mellan barn och föräldrar.
Insatsens innehåll	Vistelse i familjehem eller korttidshem för en begränsad tid, med heldygnsomsorg efter behov.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde behöver miljöombyte och rekreation eller bryta beroendeförhållande till föräldrar <u>eller</u> anhöriga behöver avlastning.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Beviljas inte för bristande föräldraskap. - Beviljas inte för träning inför flytt eftersom detta lämpligast ska ske på boendet i samband med inskolning vid inflyttning. - Beviljas inte för person som bor i bostad med särskild service. - Resor till och från verksamheten ingår inte i insatsen. Om den enskilde inte klarar av att resa självständigt eller föräldrar/anhöriga inte har möjlighet att skjutsa, till exempel om det finns skrymmande hjälpmedel som ska medfölja, fattas beslut om turbundna resor enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen. <p>Rekreation och miljöombyte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beviljas tidigast från 13 års ålder om inte särskilda skäl finns. - Den enskilde har ett glest nätverk. - Den enskilde behöver träffa andra i grupp. - Beviljas i normalfallet inte vid personlig assistans då miljöombyte och rekreation bör tillgodoses genom assistansen. <p>Avlastning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ingen nedre åldersgräns. Föräldraansvaret påverkar bedömning av behov. - För små barn bättre med korttidsfamilj än korttidshem. - Avlastning för anhöriga som är anställda som personliga assistenter beviljas normalt inte eftersom arbetsgivaren har ansvar för semester och dygnsvila.

3.3.4.6.2 Läger- eller kollovistelse

Barn/unga får möjlighet att komma bort från sin vanliga miljö och erbjuds olika aktiviteter som bad, fiske, paddling, skidåkning, lekar, med mera. Läger och kollo erbjuds främst under skollov.

Insatsens syfte	Miljöombyte och rekreation för den enskilde, avlastning för anhöriga och ett led i att bryta beroendeförhållande mellan barn och föräldrar.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde behöver miljöombyte och rekreation eller bryta beroendeförhållande till föräldrar. - Den enskilde behöver träffa andra ungdomar i ett socialt sammanhang.
Omfattning	Omfattning efter behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Beviljas först från 13 års ålder om inte särskilda skäl finns. - Beviljas främst ungdomar i skolålder. - Kan beviljas när personen inte kan genomföra en semesterresa utan att miljön är väldigt anpassad utifrån funktionsnedsättningen och personens behov av rekreation inte kan tillgodoses på annat sätt. - Kan beviljas äldre tonåringar som inte vill följa med sina föräldrar på semester utan vill göra annat men som inte klarar det utan hjälp. - Beviljas inte vid personlig assistans då behoven anses täckta av assistansen. - Kan beviljas skolungdom med assistans utifrån behov av frigörelse. - Beviljas inte om den enskilde har personlig assistans om inte särskilda skäl finns.

3.3.4.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, 9 § 7 p. LSS

Denna insats innebär tillsyn före eller efter skoldagen eller under skollov och ferier för ungdomar med omfattande funktionsnedsättning som har förvärvsarbete eller studerande föräldrar. prop.1992/93:159, s.78-79). Insatsen ska kunna ges även till unga som inte har förvärvsarbete eller studerande föräldrar om den unge behöver det för stimulans och utveckling.

Insatsen ska kunna ges i grupp, som individuell lösning eller till och med i hemmet. Genom korttidstillsynen ska personerna tillförsäkras både en trygg situation och en meningsfull sysselsättning (prop.1992/93:159, s.78-79).

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Tillsyn för barn/unga med omfattande funktionsnedsättning i anslutning till skoldag eller under skollov medan föräldrar förvärvsarbetar eller studerar.
Insatsens syfte	Tillsyn för barn/unga som inte klarar sig själva under tid när föräldrar förvärvsarbetar/studerar.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen.- Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor.- Behovet tillgodoses inte på annat sätt.- Den enskilde behöver tillsyn före och efter skolans slut, under lovdagar, studiedagar och längre lov när föräldrar förvärvsarbetar eller studerar.- Den enskilde behöver stimulans och utveckling.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Korttidstillsyn är tillämplig från höstterminen det år barnet fyller 13 år.- Korttidstillsyn beviljas endast i undantagsfall om den enskilde har rätt till personlig assistans.- Resor till och från korttidstillsynen ingår inte i insatsen. Den enskilde kan göra separat ansökan om turbunden resa enligt SoL om barnet inte kan ta sig till korttidstillsynen på egen hand och om barnets vårdnadshavare saknar möjlighet att ordna transporten.- Korttidstillsyn kan inte beviljas i anslutning till vuxenstudier- Korttidstillsyn kan inte beviljas för personer som har avslutat skolgången.

3.3.4.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet, 9 § 8 p. LSS

Barn och ungdomar ska ha rätt att bo i sitt föräldrahem och få det stöd och uppmuntran som garanterar en trygg uppväxt och möjlighet till utveckling. Bostad med särskild service för barn och ungdomar är ett boendialternativ för barn som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan bo i sitt föräldrahem. Socialnämnden kan bevilja andra insatser för att stötta barn och ungdomar att leva som andra samt deras familjer i form av avlastning med mål att barn och ungdomar ska kunna bo hemma. Bostad med särskild service för barn eller ungdomar kan beviljas om barnet eller ungdomen har ett sådant omfattande och komplicerat omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses hemma.

Det kan också vara att barnets funktionsnedsättning och omvårdnadsbehov kräver professionell personal dygnet runt för att kunna tillgodose det och som starkt påverkar de andra familjemedlemmar. Eftersom alla barn i första hand ska bo i det egna hemmet, ska socialnämnden noga följa upp insatsen för att garantera att barnets behov tillgodoses, och utreda om behov kan tillgodoses i det egna hemmet. Föräldraansvaret kvarstår.

Bostad med särskild service för barn eller ungdomar kan beviljas om barnet eller ungdomen på grund av sin funktionsnedsättning behöver bo på en annan ort på grund av att nödvändig undervisning,

medicinsk eller annan vård som inte finns tillgänglig i hemkommunen ska kunna tillgodoses. Bedömning görs i sådant fall om avståndet mellan hemmet och orten där undervisningen eller vården kan ges är sådan att dagliga resor mellan orten inte är rimliga.

Insatsen kan beviljas för barn och unga i alla åldrar upp till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet upphör.

Insatsen ska kunna användas flexibelt och efter barnets och familjens behov. Utgångspunkten bör vara att med föräldrahemmet som bas hitta den bästa lösningen för barnet eller den unge.

(prop.1992/93:159, s.79-82).

Insatsens syfte	Tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov och/eller möjliggöra att barnet/den unge kan få skolgång eller vård på annan ort.
Insatsens innehåll	Boende som omfattar all omvårdnad samt kultur- och fritidsaktiviteter.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Barnet/den unge har komplicerade vårdbehov som inte kan tillgodoses i det egna hemmet. - Barnet/den unge kan trots uttömda stödåtgärder inte bo hos sina föräldrar. - Barnet/den unge har skolgång eller vård på annan ort som ligger för långt bort för pendling.
Omfattning	Insatsen avser barn/unga i alla åldrar, är på heltid och omfattar all omvårdnad samt kultur- och fritidsaktiviteter.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Resor till och från familjehemmet/bostad med särskild service för barn och ungdomar ingår inte i insatsen. Den enskilde kan göra separat ansökan om turbunden resa enligt SoL om barnet/den unge inte kan resa på egen hand och om vårdnadshavare saknar möjlighet att ordna transporten. - Föräldraansvaret kvarstår och tätt samarbete krävs med återkommande prövning om barnet kan återvända hem. <p>Familjehem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tillgodoser komplicerade omvårdnadsbehov. - Barnet/den unge bor i en annan familj än den egna. - Insatsen är ett komplement till den egna familjen. <p>Bostad med särskild service:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tillgodoser komplicerade omvårdnadsbehov. - Alternativ vid skolgång på annan ort. - Ska vara personens privata hem och får inte likna en institution.

3.3.4.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna, 9 § 9 p. LSS

Vuxna personer med omfattande omvårdnadsbehov kan beviljas bostad med särskild service för vuxna, om de har ett stödbehov som kräver mer eller mindre kontinuerligt personstöd stora delar av dygnet. Insatsen ska möjliggöra för vuxna personer med omfattande omvårdnadsbehov att bo i en egen lägenhet och få goda levnadsvillkor.

En bostad med särskild service ska vara fullvärdig och inte ha institutionell prägel. Gruppboende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad är de tre huvudformerna. Inom gruppboende och serviceboende ingår särskild service vilket innebär stöd att klara den dagliga livsföringen, tillsyn och omvårdnad samt kultur- och fritidsaktiviteter. Bostad med särskild service för vuxna kan inte beviljas om behovet av hjälp inte är av omfattande karaktär eller om behovet kan tillgodoses på annat sätt till exempel med boendestöd eller hemtjänstinsatser och personen inte har behov av hjälp stora delar av

dygnet. Om behovet av hjälp kan tillgodoses på annat sätt än boende har personen eget ansvar att hitta en bostad.

Beviljad insats omfattar insatser dygnet runt under årets alla dagar, efter det individuella behovet. Behov av stöd kan komma att minska när personen som har beviljats insatsen blir mer självständig och stödet inte längre behövs i samma omfattning som innan. Därmed kan beslutet om insatsen begränsas i tid för att utreda om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Eftersom insatsen tillgodoser behov av hjälp med omvårdnad, kultur och fritidsaktiviteter beviljas inte insatser som personlig assistans, ledsagarservice, kontaktperson eller korttidsvistelse i kombination av bostad med särskild service för vuxna.

Insatsens syfte	Erbjuda möjlighet för vuxna personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att kunna bo i egen bostad.
Insatsens innehåll	Bostad, omvårdnad dygnet om efter behov, kultur- och fritidsaktiviteter.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde har så omfattande stöd- och omvårdnadsbehov att han/hon trots stödåtgärder inte kan bo i eget boende. <p>Gruppboendestad – den enskilde behöver</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillgång till mer eller mindre kontinuerlig personalnärvaro - att lägenheterna ligger i direkt anslutning till de gemensamma utrymmena - att antalet personer i närmiljön och i bostaden är begränsade <p>Serviceboendestad – den enskilde behöver</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillgång till personal stora delar av dygnet - kan klara av fler kontakter i närmiljön än i en gruppboendestad - kan klara av att övriga lägenheter och gemensamma utrymmen inte ligger i direkt anslutning till bostaden <p>Annan särskilt anpassad bostad – den enskilde</p> <ul style="list-style-type: none"> - behöver viss grundanpassning av bostaden - behöver inte fast personal knuten till bostaden - får sitt behov av hjälp tillgodosett med stöd av andra insatser enligt LSS eller insatser enligt SoL eftersom omvårdnad ingår inte ingår i denna boendeform. <p style="text-align: right;"><i>Fortsättning nästa sida</i></p>

Omfattning	<p>Bostad med särskild service (utom annan särskilt anpassad bostad) omfattar insatser dygnet runt efter behov i form av omvårdnad, tillsyn, service, kultur- och fritidsaktiviteter, ledsagning, med mera.</p> <p>Gruppboendestad En gruppboendestad består av ett mindre antal lägenheter med tillgång till gemensamt utrymme. Det ska finnas tillgång till ett fast personalstöd dygnet runt. Syftet med gruppboendestaden är att vuxna personer med särskilt omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem.</p> <p>Serviceboendestad En serviceboendestad består av ett antal lägenheter som är geografiskt samlade med tillgång till gemensam servicelägenhet och stöd från fast personalgrupp. Serviceboendestad är en mellanform mellan boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboendestad.</p> <p>Annan särskilt anpassad bostad Med annan särskilt anpassad bostad avses en bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov, men utan fast personalstöd. Omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår inte. Det stöd och den service som personen behöver (till exempel ledsagarservice, personlig assistans och hjälp i hemmet) söks och ges inom ramen för SoL, LSS och SFB.</p>
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - För vuxna från och med 18 års ålder eller från och med när föräldrars underhållsskyldighet upphör. - Insatsen kan sökas max 6 månader innan behovet finns att flytta till bostaden. - Den enskilde ska vara redo att flytta omgående när plats erbjuds. - I första hand prövas alla möjligheter till boendialternativ i kommunen och i kommunens egna verksamheter. - Insatser som ledsagarservice eller kontaktperson beviljas inte i grupp- och serviceboendestad om det inte finns mycket särskilda skäl. - Vid förhandsbesked om insatsen måste inflyttning ske inom 6 månader från att plats erbjuds på ett boende. Annars upphör beslutet om förhandsbesked att gälla. - En omprövning av behov av insatsen kan göras om personen som har beviljats insatsen inte behöver hjälp i den omfattningen som framkom i samband med att insatsen beviljades. - Insatsen är avgiftfri. Hyra tillkommer och eventuella matavgifter.

3.3.4.9.1 Valmöjligheter kring specifik plats och erbjudande om plats

Insatsen kan sökas max sex månader innan behovet finns att flytta till bostaden. Vid förhandsbesked om insatsen måste inflyttning ske inom sex månader från att plats erbjuds på ett boende, annars upphör beslutet om förhandsbesked att gälla.

En omprövning av behov av insatsen kan göras om personen som har beviljats insatsen inte behöver hjälp i den omfattningen som framkom i samband med att insatsen beviljades. Insatsen är avgiftfri, Hyra tillkommer och eventuella matavgifter.

När den enskilde har beviljats en bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna, meddelar handläggaren det till platssamordnaren. Platssamordnaren anvisar en lämplig bostad utifrån den enskildes behov. Den enskilde ska vara redo att flytta omgående när en plats erbjuds. Om särskilda skäl finns kan en annan än erbjuden plats diskuteras. I första hand prövas alla möjligheter till boendialternativ inom kommunen, i kommunens egna verksamheter.

Det finns inget kösystem, utan plats anvisas utifrån behov och prioritering. Prioriteringsordningen för vem som först erbjuds plats avgörs bland annat av följande omständigheter:

- Behovet av insatsen är omgående och behovet tillgodoses inte på annat sätt.
- Den enskilde har väntat på en plats längre än tre månader
- Den enskilde har en plats i en annan kommun i väntan på plats i Järfälla.

Den enskilde som erbjuds lägenhet kan tacka ja eller nej till det aktuella erbjudandet. Enligt Socialstyrelsen får kommunen inte avsluta ett ärende om den enskilde tackar nej till erbjuden lägenhet så länge personen vill ha insatsen. Kommunen fortsätter att ge erbjudanden om plats tills den enskilde tackar ja.

3.3.4.10 Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig, 9 § 10 p. LSS

Det kommunala ansvaret för att ordna anpassad sysselsättning för den enskilde kan förverkligas på olika sätt, till exempel via dagcenterverksamhet, kooperativ eller praktik på företag. Verksamheten ska vara meningsfull och erbjuda den enskilde stimulans, utveckling och gemenskap efter dennes önskemål.

Den dagliga verksamheten kan innehålla såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter, till exempel serveringar, vaktmästeri eller legoarbeten. Den kan även anordnas i arbetskooperativ eller i annan enskild regi. Insatsen har under senare år utvecklats och kompletterats med verksamheter där den enskilde kan utföra arbetsuppgifter på vanliga arbetsplatser hos olika arbetsgivare.

I insatsen daglig verksamhet ingår omvårdnad. Det innebär bland annat att personalen ska kunna ge ett anpassat stöd och vara väl förtrogen med funktionsnedsättningarnas innebörd.

Den enskilde kan välja utförare av denna insats.

Insatsens syfte	Möjlighet för personer med funktionsnedsättning att få delaktighet i samhällslivet, gemenskap med andra, meningsfull sysselsättning och personlig utveckling. Ett övergripande mål bör vara att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete.
Insatsens innehåll	Anpassad sysselsättning via dagcenterverksamhet, kooperativ eller företag.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets 1 eller 2 för LSS och har begärt insatsen. - Den enskilde behöver insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt. - Den enskilde arbetar inte. - Den enskilde står inte till arbetsmarknadens förfogande. - Den enskilde studerar inte. (Särvux undantaget). - Den enskilde är i yrkesverksam ålder.
Omfattning	<ul style="list-style-type: none"> - Insats beviljas upp till 5 heldagar/v. - Kan vara såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. - Omvårdnad ingår. - Habiliteringsersättning med fem kronor per närvarotimme ingår.

Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Avser endast personkrets 1 och 2, LSS. - Med yrkesverksam ålder avses upp till 67 år. - Personer som studerar på särvtux får inte utökad tid på sin dagliga verksamhet när det är lov från särvtux. - Resor till och från verksamheten ingår inte i insatsen men kan beviljas som turbunden resa enligt SoL. - Den som provar arbete eller studier behåller sin plats på daglig verksamhet under provtiden som är max tre månader.
--------------------	--

3.3.5 Individuell plan, 10 § LSS

Den som är eller kommer att bli beviljad en insats enligt LSS ska erbjudas en individuell plan.

Individuell plan är den enskildes egen plan som upprättas i samråd med honom/henne och som innehåller beslutade och planerade insatser. Det finns många olika typer av planer men denna är den enda som inte är verksamhetsstyrd utan är brukarens egen.

Insatsens syfte	Ska vara ett instrument för inflytande och delaktighet samt ge möjlighet till överblick och framförhållning för den enskilde.
Insatsens innehåll	En individuell plan som innehåller beslutade och planerade insatser ska erbjudas den som har eller står i begrepp att få en insats enligt LSS.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS. - Den enskilde har begärt individuell plan. - Den enskilde behöver individuell plan för att uppnå goda levnadsvillkor. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt
Omfattning	Den enskilde bestämmer innehåll och uppföljningsfrekvens. Lagen: <ul style="list-style-type: none"> - Ska innehålla beslutade och planerade insatser. - Ska redovisa åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. - Ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. - Landstinget och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer.
Avgränsning	---

3.3.6 Förhandsbesked, 16 § LSS

Om en person som hör till personkrets för LSS vill flytta till en annan kommun och inte kan göra det utan att få stöd och hjälp i den nya kommunen kan han/hon ansöka om insatser hos den kommunen som då ska meddela förhandsbesked om rätten till insatser enligt 9 §. Vid prövningen av ansökan om förhandsbesked ska den sökande ha samma rätt till insatser som de i kommunen redan bosatta. Kommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till om han eller hon bosätter sig där. Lag (2011:329).

Förhandsbeskedet gäller under 6 månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. Den enskilde måste ta beviljade insatser i besittning inom den tiden.

Förhandsbesked ska också meddelas på ansökan av en person som redan är bosatt i kommunen, om en annan kommun enligt 16 c eller 16 d § har ansvaret enligt LSS, och om ansökan avser insatser enligt 9 § LSS.

Insatsens syfte	Syftet med insatsen är att en person med funktionsnedsättning ska beredas samma möjlighet som andra att bosätta sig på annan ort.
Insatsens innehåll	Förhandsbesked om huruvida sökta insatser kan beviljas så att den enskilde kan flytta till den nya bosättningskommunen.
Bedömningskriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Den enskilde omfattas av personkrets för LSS, har begärt insatser i Järfälla kommun och förhandsbesked om sökta insatser kan beviljas. - Den enskilde behöver sökta insatser för att uppnå goda levnadsvillkor vid bosättning i Järfälla kommun. - Behovet tillgodoses inte på annat sätt i Järfälla kommun. - Personen ska ha en fast inriktning att flytta till Järfälla kommun. - Ansökan kan inte göras till flera kommuner samtidigt. - Samma bedömningskriterier som för andra i kommunen gäller för respektive sökt insats. - Behovsuppfyllelse i nuvarande kommun får inte hållas emot den enskilde. - Vid utredning ska underlag inhämtas från den enskildes nuvarande handläggare och/eller besök göras i den enskildes nuvarande bostad.
Omfattning	Förhandsbeskedet ska innehålla besked om de insatser som den enskilde har begärt kan beviljas och när de är tillgängliga.
Avgränsning	<ul style="list-style-type: none"> - Förhandsbeskedet gäller under 6 månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. - Den enskilde måste ta beviljade insatser i besittning inom den tiden.

DEL 4. STÖD ENLIGT LAGARNA FÖR FÄRDTJÄNST OCH RIKSFÄRDTJÄNST

4.1 Färdtjänst

Lag (1997:736) om färdtjänst gäller särskild kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning.

Varje kommun ansvarar för att färdtjänst av god kvalitet anordnas för kommuninvånare som på grund av funktionsnedsättning, som inte endast är tillfällig, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationer. Kommunen har överlåtit uppgiften att anordna särskild kollektivtrafik till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet, färdtjänstnämnden inom landstinget. Färdtjänstnämnden har ansvaret för

För enskilda i Järfälla kommun gäller att ansökan om färdtjänst sänds till kommunens servicecenter tillsammans med läkarintyg som styrker behovet av färdtjänst och behovets varaktighet. Servicecenter utreder behovet på uppdrag av socialförvaltningen och sänder utredning till färdtjänstnämnden som fattar beslut.

Den som har färdtjänst kan resa i hela Stockholms län. För resor utanför länet kan den enskilde ansöka om riksfärdtjänst hos sin handläggare inom avdelning äldreomsorg och funktionshinder.

För mera information se länk: <http://fardtjansten.sll.se/sv/Information/>

4.2 Riksfärdtjänst

Lag (1997:735) om riksfärdtjänst anger att en kommun på de villkor som anges i denna lag ska lämna ersättning för resekostnader för personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt, för resor utanför Stockholms län.

Ansökan om riksfärdtjänst utreds av handläggare inom avdelningen för äldreomsorg och funktionshinder vilka också fattar delegationsbeslut.

Insatsens syfte	Syftet med insatsen är att personer med funktionsnedsättning ska kunna resa till samma kostnader som andra.
Insatsens innehåll	Ersättning för resekostnader som överstiger normala kostnader till personer som till följd av en stor och varaktig funktionsnedsättning måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.
Kriterier	<ul style="list-style-type: none">- Den enskilde har lämnat in ansökan.- Den enskilde är folkbokförd i kommunen.- Resan kan till följd av den enskildes funktionsnedsättning inte göras till normala resekostnader med allmänna kommunikationer eller kan inte göras utan ledsagare.- Ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet.- Resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun.- Resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare.- Resan bekostas inte av det allmänna av någon annan anledning.- Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan skall tillståndet gälla även ledsagaren.
Omfattning	Omfattning efter den enskildes behov.

Avgränsning	<ul style="list-style-type: none">- Om den sökande är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder som inte har funktionsnedsättning.- Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färdstätt.- Ersättning lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan resekostnaden och egenavgiften. Egenavgiften motsvarar normala resekostnader med allmänna färdmedel. Ledsagares resa ersätts med hela kostnaden.- För antalet resor finns för närvarande inget tak utan personen får resa så ofta han/hon vill och själv har råd med.- Funktionsnedsättningens svårighetsgrad avgör vilket färdmedel som ska användas. Tillstånd ska ges för det alternativ som gör resa möjlig att genomföra för den enskilde och som är det billigaste för kommunen. Detta kan innebära att en resa sker med olika typer av färdstätt på olika delar av resan.
--------------------	--

DEL 5. AVGIFTER

5.1 Inledning

Rätten att ta ut avgifter styrs av lagstiftningen inom SoL och LSS. Kommunfullmäktige i Järfälla antar lokalt vilka nivåer som ska gälla inom avgiftstaxan för äldreomsorgen och de insatser inom funktionshinderområdet som beslutas enligt socialtjänstlagen. För vissa stödinsatser har socialnämnden av kommunfullmäktige bemyndigats att vid behov korrigera avgifterna med hänsyn till inflation och höjda priser. Riksdagen har infört en så kallad maxtaxa. Förändringen i socialtjänstlagen innebär en högsta avgift för insatser inom ramen för hemtjänst både i ordinärt och särskilt boende och dagverksamhet.

Avsikten med avsnitten nedan, där både lagtext och kommunens riktlinjer är samlat i ett dokument, avser att ge en överblick som kan underlätta för medborgare och förtroendevalda att se de paragrafer och lokala riktlinjer som gäller för avgiftshandläggningen.

5.2 Avgifter inom SoL

5.2.1 Lagstiftning

5.2.1.1. Avgifter enligt 8 kap.

1 § Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

3 § Med prisbasbelopp avses i detta kapitel det prisbasbelopp som fastställs enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

4 § Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad.

Inkomsten ska beräknas med tillämpning av 21 § första stycket 1-3 och 5 lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. Som inkomst ska även räknas särskilt bostadstillägg enligt 20 § samma lag och bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag. En kommun kan i sitt taxebeslut bestämma att inkomsten ska beräknas på ett sätt som är mer fördelaktigt för den enskilde.

I fråga om makar/registrerade partners ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av deras sammanlagda inkomster.

5 § Den enskildes avgifter får

1. för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 26 § tredje stycket HSL per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet.

2. för bostad i särskilt boende per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet.

6 § Avgifterna enligt 5 § får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnads-kostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. Om

avgifterna baseras på den enskildes betalningsförmåga ska avgiftsunderlaget beräknas enligt 4 §. Lag (2001:847).

Socialnämnden likställer registrerad partner med omsorgstagares make.

7 § Kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 5 § ska dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet ska, om inte annat följer av 8 §, alltid per månad utgöra lägst en tolfteedel av

1. 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående, eller
2. 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet enligt första stycket ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, radio- och TV-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Socialnämnden likställer registrerade partners med sammanlevande makar.

8 § Kommunen ska höja minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i 7 § andra stycket.

Kommunen får minska minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som anges i 7 § tredje stycket därför att

1. kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet,
2. kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende, eller
3. posten tillhandahålls kostnadsfritt.

5.2.2 Avgiftsberäkning

5.2.2.1 Avgiftsutrymme

Avgiftsutrymmet visar vilken betalningsförmåga för hemtjänstavgifter i ordinärt och särskilt boende och dagverksamhet som en person har. Det beräknas genom att först slå samman nettoinkomsterna (inkomsten efter den slutliga skatten), som består av följande inkomstslag:

- Aktuell inkomst (pension, lön).
- Bostadsstöd (till exempel bostadstillägg för pensionärer, BTP). Man kan inte minska sin avgift genom att inte söka bostadstillägg.

5.2.2.1.1 Aktuell inkomst

Vid beräkning av avgiftsunderlaget ska hänsyn tas till den förvärvsinkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmsta tolv månaderna, fördelat med lika belopp per månad.

Tolv månadersperioden ska börja löpa från och med den månad den enskilde börjar betala sin avgift.

För makar eller registrerade partners ska inkomsterna läggas samman och därefter fördelas med hälften på vardera maken eller partner som grund för att bestämma avgiftsunderlagets storlek.

Observera att sambors inkomster beräknas för respektive sambo såsom för ensamstående personer då det inte finns någon lagstadgad underhållsskyldighet mellan dem. Barns inkomster ska inte medräknas i avgiftsunderlaget.

5.2.2.1.2 Bostadsstöd

Bostadstillägget, särskilt bostadstillägg eller bostadsbidrag påverkas bara ifall den enskilde faktiskt uppbär bostadsstöd (Socialstyrelsens allmänna råd 2002:8.)

5.2.2.1.3 Skattefria ersättningar som ska tas med som inkomst

Vissa ersättningar är undantagna från beskattning till exempel vissa typer av stipendier, studiemedel i form av studiebidrag, avtalsgruppsjukförsäkringar (AGS) och utländska inkomster som inte är skattepliktiga i Sverige. Dessa skattefria ersättningar ska dock räknas som inkomst vid beräkning av avgiftsunderlaget.

5.2.2.1.4 Skattefria ersättningar som inte ska tas med som inkomst

Följande inkomster ska inte räknas med som inkomst: barnbidrag, bistånd enligt SoL, introduktionsersättning för flyktingar, ersättningar som betalas ut på grund av kapitalförsäkringar, handikappersättning, assistansersättning samt den del av vårdbidraget som utgör ersättning för merutgifter.

5.2.2.1.5 Inkomst av näringsverksamhet

Inkomst av näringsverksamhet ska beräknas enligt 14 kap. 21 Inkomstskattelagen (IL) och enligt 13 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. (BTPL). Det är dock endast överskott som ska ingå i den avgiftsgrundande inkomsten.

5.2.2.1.6 Den enskildes förmögenhet

Förmögenhet ska inte påverka avgiftsunderlagets storlek enligt 8 kap 4-6 §§ SoL.

Skälet är att avgifter för insatser inom de solidariskt finansierade välfärdssystemen inte ska påverkas av den enskildes förmögenhet.

5.2.2.1.7 Avgifter för makar

Enligt lagen är det enbart gifta makar och registrerade partners som har försörjningsskyldighet gentemot varandra.

Vid beräkning av avgifter för makar läggs makarnas läggs gemensamma inkomster samman och fördelas därefter med hälften på vardera (prop 2000/01:149 s. 46, 58).

Har enbart en av makarna hjälp beräknas inkomsterna som ovan, så att endast den enskildes del av boendekostnaden tas med i avgiftsberäkningen.

5.2.2.1.8 Minimibelopp

Minimibelopp är det belopp som den enskilde har rätt att behålla av sina egna medel innan avgiften för insatser enligt SoL (socialtjänstlagen 8 kap 7§) är betald.

Minimibeloppet är ett schablonbelopp och avser så kallade normalkostnader för personer och inte enskildas faktiska levnadskostnader. Minimibeloppet ska räcka till nödvändiga utgifter under en månad för mat/livsmedel, kläder, fritid, hygien, förbrukningsvaror, dagstidning, telefon, TV-avgift, möbler, husgeråd, hemförsäkring, hushållsel, resor, hälso- och sjukvård, medicin och tandvård.

Posterna för hälso- och sjukvård samt läkemedel har beräknats som en tolfedel av årskostnaden för dem som betalar upp till nivån för respektive högkostnadsskydd.

Kommunen har dock ingen skyldighet att betala ut medel till en person för att han inte uppnår den i lagen angivna lägsta nivån för minimibeloppet. Däremot har kommunen en skyldighet att informera

berörda personer om möjligheten att ansöka om försörjningsstöd för att därigenom kunna uppnå skälig levnadsnivå.

Beräkning av minimibeloppet är knuten till prisbasbeloppet.

Yngre personer med funktionsnedsättningar har i vissa fall särskilda kostnader för bosättning och familjebildning. Enligt propositionen 200/01:149 (s 41) bör levnadskostnader för yngre funktionshindrade, efter en individuell prövning, beräknas till en nivå som överstiger minimibeloppet upp till 10 procent. Järfälla kommun höjer generellt minimibeloppet för personer under 65 år i enlighet med socialstyrelsens årliga rekommendationer.

Minimibeloppet för ensamstående personer under 65 år

(en tolfedel av 1,3546 procent av prisbasbeloppet + Socialstyrelsens årliga belopp gällande särskilda kostnader för bosättning och familjebildning för yngre personer med funktionsnedsättningar).

Minimibeloppet per person för makar under 65 år

(en tolfedel av 1,1446 procent av prisbasbeloppet + Socialstyrelsens årliga belopp gällande särskilda kostnader för bosättning och familjebildning för yngre personer med funktionsnedsättningar).

Minimibeloppet ska höjas i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter är behov av högre belopp enligt Sol 8 kap 8§. Det är den enskilde själv som ska påtala att hon/han har extrakostnader som kan medföra en höjning av minimibeloppet.

5.2.2.1.9 Höjning av minimibeloppet

Exempel på särskilda omständigheter:

- Fördyrad kost till exempel på grund av att maten erhålls via hemtjänsten i ordinärt eller särskilt boende eller i dagverksamhet eller på grund av att personen är yngre och därför har högre kostnad för sina matkostnader.
- När den enskilde har fått beslut om att godman/förvaltare har förordnats betalar den enskilde (även kallad "huvudmannen") ett årsarvode i efterskott till godemannen/ förvaltaren. Om den enskilde (huvudmannen) disponerar mindre än två basbelopp i inkomster eller i kapital betalar överförmyndarnämnden arvodet och då påverkas inte avgiftsberäkningen. Om den enskilde själv betalar årsarvodet ska detta tas med i beräkningen av minimibeloppet. Om minimibeloppet höjs på grund av årsarvode till god man/förvaltare ska den enskilde få ett nytt avgiftsbeslut.
- Underhållsbidrag som en förälder med funktionsnedsättningar betalar för sitt barn är en kostnad som höjer förbehållsbeloppet (prop.2000/01:149 s40).
- Det underhållsbidrag eller underhållsstöd som utgår till en ensamstående förälder kan anses täcka hälften av barnets levnadskostnader och hälften av avgifter för förskola/fritidshem. Erhållet underhållsbidrag ska inte räknas som inkomst.
- För kostnader för arbetsresor sker en individuell prövning.
- För kostnader till följd av funktionsnedsättningar bland annat för rehab/habilitering inkl resor sker en individuell prövning.

Yngre personer med funktionsnedsättningar har rätt till fritidsaktiviteter som är naturliga för yngre personer: Enligt SoL 8 kap 7§ ska förbehållsbelopp täcka normala fritidskostnader. Personer med funktionsnedsättningar kan emellertid ha högre utgifter för fritidsaktiviteter på grund av sina funktionsnedsättningar. Efter en individuell prövning kan förbehållsbeloppet höjas med den beräknande extra kostnaden för sådan aktivitet.

För att minimibeloppet ska justeras måste varje extrakostnad vara minst 200 kr/månad i minst sex månader.

5.2.2.1.10 Förbehållsbelopp

Minimibelopp och boendekostnad bildar tillsammans förbehållsbeloppet.

5.2.2.1.11 Avgiftsutrymme

Det framtagna förbehållsbeloppet dras från summan av inkomsterna. Det som blir kvar visar betalningsförmågan - avgiftsutrymmet för att betala hemtjänstavgifter i både ordinärt och särskilt boende och dagverksamhet. Om avgiftsutrymmet blir negativt kan inte kommunen ta ut någon avgift för hemtjänst.

5.2.2.1.12 Ändring av avgiften

En avgiftsändring kan bli aktuell av flera skäl till exempel om inkomstförhållandena ändras, om äktenskap eller partnerskap ingås eller upplöses, om behov av högre förbehållsbelopp uppkommer eller om bostadstillägg eller liknande bidrag beviljas eller upphör att utgå. Det är den enskildes skyldighet att lämna information om detta till kommunen. Den enskilde ska alltid underrättas skriftligen med ett avgiftsbeslut. Avgiften får ändras utan underrättelse om ändringen beror på förändringar i prisbasbeloppet (enl Sol 8 kap 9§.).

Den enskilde behöver inte underrättas om avgiftsändring som beror på den årliga justeringen av prisbasbeloppet.

Vid beslut om ändrad avgift, ska den nya avgiften gälla från påföljande hel månad.

Om omprövat vårdbehov föranleder ändrad avgift ska den nya avgiften gälla från och med det datum då det nya beslutet träder i kraft. Om den enskilde inkommer med uppgifter som föranleder ändrad avgift gäller den ändrade avgiften från den dag den enskilde inkommit med uppgifterna.

5.2.2.1.13 Högsta avgift

Personer som inte lämnar de uppgifter om inkomster, hyra med mera som krävs för att göra en inkomstberäkning, debiteras enligt gällande avgiftstaxa, utan möjlighet till jämkning. Om handläggaren misstänker att den sökande inte har förmågan att ta initiativ till inlämnande ska handläggaren vara behjälplig eller meddela någon anhörig att detta ska göras.

5.2.2.1.14 Rätt att överklaga enligt 16 kap 3 § SoL

Den enskilde har rätt att överklaga individuella beslut genom förvaltningsbesvär som rör:

- Avgiftens storlek
- Avgiftsändring
- Beräkning av avgiftsunderlag
- Beräkning av boendekostnad
- Beräkning av minimibeloppet.

5.2.2.1.15 Fakturering

Fakturering sker i efterskott månadsvis. Månadsräkningen omfattar den sammanlagda avgiften för de insatser den enskilde har haft under månaden. Räkningen under 100 kr skickas inte ut. I dessa fall ackumuleras avgiften och räkningen skickas när beloppet är tillräckligt stort eller när insatsen upphör. Vid årsskiftet görs dock en avstämning och utskick på alla fakturor som är under 100 kr.

Om kommunen har debiterat fel ska rättelse göras från det datum beslutet togs, dock längst tio år tillbaka i tiden.

5.2.2.1.16 Övrig hantering för avgiftshandläggning

Inkomst av kapital inräknas inte i avgiftsunderlaget.

Inkomstförfrågan skickas inte ut varje år. Den enskilde ska själv meddela alla förändringar (inkomster, utgifter) som kan ha betydelse för avgiftsberäkningen.

Järfälla kommun följer det av riksdagen antagna avgiftstaket.

Hemtjänstavgift ska inte tas ut

- av person som är bedömd att ingå i LSS-personkrets, men som har SoL-insats därför att det inte finns någon LSS-insats att erbjuda
- för boendestöd, som jämföras med stöd som till viss del är av behandlingskaraktär enligt 8 kap 1 § SoL.

5.2.3 Reducering av avgift vid avsägning och frånvaro

5.2.3.1 *Tillfällig avsägelse*

Den som av olika skäl inte önskar ha sin hemtjänst/dagverksamhet under kortare eller längre tid, ska minst två dagar i förväg, anmäla detta till sin utförare. Anledningen är att utföraren behöver ha en rimlig tid på sig att göra schemaförändringar för personalen. Kommer avsägelsen för sent debiteras den enskilde för överenskommen insats under första dagen.

Om den enskilde inte släpper in utföraren debiteras den enskilde för den insats som är överenskommen aktuell dag, såvida det inte finns speciella skäl som motiverar avgiftsbefrielse.

5.2.3.2 *Akut frånvaro*

Vid akut frånvaro (inläggning på sjukhus eller annan jämförbar anledning) debiteras ingen avgift för någon av frånvarodagarna.

5.2.3.3 *När personalen uteblir*

Den enskilde betalar ingen avgift för insats som inte blir utförd på grund av att personal uteblir.

5.2.3.4 *Definitiv avsägelse*

Definitiv avsägelse av insatser ska göras minst två dagar i förväg. Anledning, se ovan. Anledningen är att utföraren behöver ha en rimlig tid på sig att göra schemaförändringar för personalen. Kommer avsägelsen för sent debiteras den enskilde för överenskommen insats under första dagen.

5.2.4 Dubbla boendekostnader vid flytt till särskilda boenden

Möjlighet till jämkning vid dubbla hyror kan uppstå i samband med inflyttning i särskilt boende. Denna möjlighet gäller för personer som inte haft möjlighet att avyttra sin tidigare bostad vid flyttning till särskilt boende eller om man flyttar mellan två särskilda boenden. Och om den enskilde inte har förbehållsbeloppet kvar.

Jämkning sker under högst 3 månader om det inte föreligger några andra skäl som anses vara starka nog att få en längre period.

Den enskilde ska ansöka om detta skriftligt inom tre månader från inflyttningsdatum och bifoga aktuellt underlag på inkomster/hyror samt de två hyror som är aktuella och under vilken period som jämkningen avser. En särskild ekonomisk prövning sker. I första hand ska den enskildes avgift för insatserna reduceras därefter kosten. Har den enskilde trots dessa reduceringar inte kvar sitt förbehållsbelopp kan denne bli befriad helt eller delvis från hyran.

5.2.5 Hyra eller avgift för hyra i särskilt boende eller bostad med särskild service

För personer som bor i särskilt boende eller bostad med särskild service och inte har ett eget hyreskontrakt ska en hyresavgift tas ut istället för en hyra för bostaden.

5.2.5.1 Mat i särskilt boende

Avgift för mat på särskilt boende bestäms genom beslut i kommunfullmäktige varje år.

För en person som inte bor hel månad, flyttar in/ut, avlider, reser bort eller ligger på sjukhus under del av månad, räknas avgiften per dag. Personen betalar inte för de dagar som han/hon inte vistats på boendet.

Avgiften för mat på särskilda boenden ligger utanför hemtjänsttaxan enligt tidigare beslut i Järfälla kommun. Avgiften för mat är uppdelat i en grundavgift (60 % av matkostnaden) och en tilläggsavgift (40 % av matkostnaden). Grundavgiften tar inte hänsyn till avgiftsutrymmet, medan tilläggsavgiften gör det.

Enligt socialtjänstlagen (Sol 8 kap 8§) ska förbehållsbeloppet höjas i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i lagen.

En person kan på så vis tillgodoräkna sig eventuell fördyring av maten. Det kan innebära en sänkt hemtjänstavgift. Någon jämkning specifikt av matkostnaden för den enskilde sker således inte.

5.2.5.2 Parboende

Bor paret i samma lägenhet i det särskilda boendet delar de på hyran. Bor paret i varsin lägenhet betalar de varsin hyra. Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna enligt SoL så länge han eller hon inte har ett eget bostadsbeslut. Om den medboende beviljas hemtjänstinsatser tas avgift ut enligt gällande äldreomsorgstaxa. I det fall bostadsbeslut saknas för den sammanboende personen tas avgifter ut för mat enligt gällande taxa för heldygns matabonnemang + moms.

Kommunen ersätter inte dubbla boendekostnader.

5.2.5.3 Byte av särskilt boende

När den enskilde bor på ett särskilt boende men ska flytta till ett annat särskilt boende i kommunen, är det en månads uppsägningstid på det nuvarande lägenhetskontraktet. SE även 5.2.4 om dubbla boendekostnader vid flytt till särskilda boenden.

5.3 Avgifter inom LSS

5.3.1 Lagstiftning

Kommunen får ta ut avgifter för insatser som ges med stöd av LSS i den omfattning som framgår av LSS 18-20 §§ och förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade 5-6 §§.

5.3.1.1 LSS

5.3.1.1.1 18 §

Av dem som enligt beslut av Försäkringskassan är berättigade att få assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning får avgift för personlig assistans tas ut inom ramen för sådan ersättning. (Lag 2004:826).

5.3.1.1.2 19 §

Av dem som har hel ålderspension enligt lagen (1998: 674) om inkomstgrundad ålderspension eller hel garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension eller hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller som har annan inkomst av motsvarande storlek får skäligen avgifter för bostad, fritidsaktivitet och kulturella aktiviteter tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckligas medel för sina personliga behov. Lag (2002:199).

5.3.1.1.3 20 §

Om någon som är under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna med stöd av denna lag, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Kommunen får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet.

5.3.1.2 Förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade

5.3.1.2.1 5 §

Föreskrifterna i 6 kap 2-4 §§ socialtjänstförordningen (2001:937) om föräldrars skyldighet att bidra till kommunens kostnader för ett barns vård i ett annat hem ska gälla även när ett barn får vård i ett annat hem med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Förordning (2001:938).

5.3.1.2.2 6 §

Vid bedömning av den enskildes personliga behov enligt 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska även beaktas kostnader på grund av funktionshindret som inte täcks på annat sätt.

Som framgår av lagen kan alltså avgift tas ut antingen av den enskilde som mottar insatsen enligt LSS (om denne uppfyller kraven enligt 19 § LSS), eller av föräldrar till en person som är under 18 år och som får omvårdnad i ett annat hem än det egna. Att ta betalt från den enskilde själv kan bli aktuellt från juni det år personen fyller 19 år, eftersom denne då kan få aktivitetsersättning. Om den enskilde har annan inkomst av motsvarande storlek kan det bli aktuellt tidigare.

Avgift från föräldrar kan tas ut för barn upp till 21 år:

5.3.1.2.3 Föräldrabalk (1949:381)

5.3.1.2.3.1 7 kap. 1 §

Föräldrarna ska svara för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. När föräldrarnas underhållsskyldighet bestäms ska hänsyn tas till barnets egna inkomster och tillgångar samt till barnets sociala förmåner under beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa.

Underhållsskyldigheten upphör när barnet fyller arton år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller tjuogoett år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

I kostnaderna för barnets underhåll ska föräldrarna sinsemellan ta del var och en efter sin förmåga. Lag (2001:1136).

5.3.2 Avgifter med mera

5.3.2.1 Kostnader eller avgifter för mat

Enligt Sveriges kommuner och landsting (cirkulär: 1994:49) är matkostnad något som den enskilde själv ska svara för. Den enskilde ska därför ersätta kommunen för kostnader för måltider i anslutning till insatser.

LSS ger inga anvisningar om hur avgifterna för måltider ska beräknas. Kostnader för måltider tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer och som bygger på skälighet och kommunens självkostnader. Järfälla kommuns avgifter för mat i samband med insatser enligt LSS bestäms utifrån konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader.

I bostad med särskild service för vuxna inhandlas maten vanligen av den enskilde och med stöd av personal vid behov. Maten betalas då direkt av den enskilde. I vissa fall äts gemensamma måltider och kostnaden för dessa ska då fördelas mellan dem som äter måltiderna, det vill säga den enskilde ska betala självkostnadspris, vanligtvis direkt till utföraren.

I familjehem, bostad med särskild service för barn och ungdomar, korttidsvistelse (korttidshem, korttidsfamilj samt lägervistelse/kollo) samt korttidstillsyn tar Järfälla kommun ut en avgift som motsvarar självkostnadspris. Matkostnaderna faktureras den enskilde eller den enskildes legale företrädare.

5.3.2.2 Hyra eller avgift för hyra

I bostad med särskild service enligt LSS inom Järfälla kommun har vanligtvis den enskilde eget kontrakt och ska själv betala hyra direkt till hyresvärderna.

När en boendeplats köps av ett privat företag kan den enskilde inte få ett hyreskontrakt på lägenheten. Hyran debiteras då socialförvaltningen direkt. Eftersom den enskilde inte har ett hyreskontrakt kan den enskilde inte få bostadsbidrag hos försäkringskassan.

Den enskilde blir då ålagd en hyresavgift från Socialförvaltningen. Hyresavgiften är inkomstprövad.

5.3.2.3 Kostnader för kultur- och fritidsaktiviteter

Om någon form av kultur- eller fritidsaktivitet förkommer i samband med en insats enligt LSS så ska den enskilde eller dennes föräldrar betala eventuella kostnader för inträden med mera. Kostnaden ska motsvara självkostnadspris och endast omfatta den enskildes kostnader, inte kostnader för eventuell följeslagare. Kostnaden ska betalas direkt av den enskilde eller indirekt genom att utföraren av LSS-insatsen administrerar entréavgifter, beställningar och/eller betalningar och fakturerar den enskilde i efterhand. På vilket sätt kultur- och fritidsaktiviteter och kostnader för detta ska administreras ska dokumenteras i genomförandeplan.

5.3.2.4 Andra kostnader för barn och ungdomar som har insatser enligt LSS

Den enskilde eller dennes förälder ska också stå för kläder, förbrukningsartiklar med mera, på samma sätt som andra föräldrar använder barnbidraget eller andra personer använder studiebidraget. Möjlighet finns att anmäla till Försäkringskassan att barnbidraget betalas ut direkt till en familjehemsförälder.

5.3.2.5 Andra kostnader för vuxna som har insatser enligt LSS

Den enskilde ska också svara för förbrukningsartiklar med mera, precis som andra vuxna.